

**KOHALIKU OMAVALITSUSE
HUVIALAKOOLI /
MUUSIKAKOOLI
ÜLERIIGILINE
PÄRIMUSMUUSIKA
NÄIDISÕPPEKAVA**

2005

Kaane sisekül

Raamatu koostas: Celia Roose

Toimetaja: Anzori Barkalaja

Küljendaja: Epp Petermann

KOHALIKU OMAVALITSUSE
HUVIALAKOOLI / MUUSIKAKOOLI
ÜLERIIGILINE
PÄRIMUSMUUSIKA
NÄIDISÕPPEKAVA

2005

SISSEJUHATUSEKS

2003. aasta alguses alustas Eesti Noorsootöö Keskuse poolt kinnitatud komisjon pärimusmuusika erialadele ainekavade koostamist. Komisjoni kuulusid valdavalt Viljandi Kultuuriakadeemia õppejõud ja rahvamuusika eriala vilistlased, kes töötavad õpetajatena muusikakoolides. Ainekavade koostamisse kaasati ka teisi asjatundjaid pärimusmuusika ja pedagoogika vallast. Õppekava koostamisel lähtuti haridusministri 14. aprilli 1997. a. määrusest nr. 10, mis sätestab õpestruktuuri ja tundide mahu üldkultuurilises õppes kohaliku omavalitsuse huvialakoolis.

Pärimusmuusika õpetuse eesmärgiks on

- õppida tundma oma muusikalist emakeelt;
- edendada vaba musitseerimise vorme, kasutades traditsionaalsest kultuurist tuntud loomingulisi võtteid;
- anda jätku aktiivsele muusikalisele eluviisile;
- tõsta erinevate piirkondade omakultuuri kvaliteeti.

Jätkuv võimalus tundma õppida ning tutvustada meie oma rahva- ja pärimusmuusika sügavat tausta ning olemust annab olulise panuse nii professionaalse muusika- kui ka harrastustegevuses. Järjepideva õpetuse kaudu on võimalik eelkõige süveneda pärimuskultuuri iidsemasse ja arhailisemasse ossa, mis aitab kaasa traditsioonilise eluviisi säilimisele pärimusmuusika vallas (repertuaar, pärimuslikud laulu- ja pillimängustiilid, pillide hooldus ja meisterdamine, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine jne).

Pärimusmuusika õpetajaid valmistab ette valdavalt Viljandi Kultuuriakadeemia rahvamuusika õppetool. Valdkonna asjatundjate

tihedas koostöös tegeletakse pidevalt nõuete selgitamisega pädevustele, mida peab endas kandma pärimusmuusika õpetaja.

Viljandi Kultuuriakadeemias on rahvamuusikat õpetatud juba 13 aastat. Nende aastate jooksul on kogunenud kogemusi, teadmisi ja tarkust, mis võimaldavad pärimusmuusika õpetamist muuta süsteemsemaks. Välja on töötatud nõuded, milliste oskustega noori oodatakse õppima ning milliste oksuste ja teadmistega saavutavad nad kõrgkooli diplomi. Viljandi Kultuuriakadeemia rahvamuusika õppetool on toonud eesti kultuuriruumi täiesti uue kvaliteedi pärimusmuusika viljelemisse. Et pärimusmuusika väärtust veelgi tõsta ja toimeala laiendada, tuleb ka alushariduse tasemel luua võimalus selle õppimiseks. Pärimusmuusika õpetamise süsteem on üks vahend, mis ei lase eesti kultuuril lahustuda üldises euroopa kultuuriruumis.

Viljandi Kultuuriakadeemia vastutab õppe eest, mille kaudu valmistakse ette pärimusmuusika õpetajaid muusikakoolidele. Samuti rakendatakse erinevaid täiendõppe vorme pärimusmuusika süvendatud tundmaõppimiseks.

Käesolev dokument on esimesi katseid Eesti ajaloo kanda pärimusmuusika viljelemise ja õpetamise suulise leviku iseloomu üle kirjakeelse distsipliini vormingusse. Kindlasti tõstatub ainekavade elluviimisel palju probleeme ja küsimusi. Üheks oluliseks teguriks ainekavade teostamisel huvialakoolis on paindlikkus ja loov suhtumine. Iga kool saab täpsustada ja kohandada nõudeid ning sisu lähtuvalt oma paikkonna kultuuritraditsioonide eripärast ja vajadustest.

Pärimusmuusika ainekavad on arengujärgus ja seetõttu jääb protsessil silma peal hoidma väike toimekond, kelle kaudu on võimalik lisada vajalikke ettepanekuid, parandusi, täpsustusi jne, samuti küsida vajadusel nõu ja selgitusi.

Toimekonna koosseis:

Celia Roose: celia@kultuur.edu.ee

Anneli Kont-Rahtola: marahkola@msoy.net

Tuule Kann: tuule@colleduc.ee

Krista Sildoja: krista@kultuur.edu.ee

JÄTKUVAT SÜVENEMIST OMAKULTUURI VÄÄRTUSTESSE!

Täna kõiki, kes nõu ja jõuga aitavad kaasa pärimusmuusika ainekavade valmimisele.

Celia Roose

KOHALIKU OMAVALITSUSE HUVIALAKOOLI / MUUSIKAKOOLI ÜLERIIGILINE PÄRIMUSMUUSIKA NÄIDISÕPPEKAVA.

I Õppekava eesmärk

Pärimusmuusika õppekava eesmärgiks on võimaldada õppureil eesti pärimusmuusika praktiseerimisoskuste ja teoreetiliste põhiteadmiste omandamist.

Pärimusmuusika all mõistetakse selle õppekava raames eesti kultuuriruumis maarahva seas kuni 20. saj. alguseni kasutatud, suulisel teel levinud muusikat.

II Õppekava ülesehitus

1. Pärimusmuusika eriala huviõpe on jaotatud kahe astme vahel kolmeks tasemeks: nooremas astmes I tase (1. ja 2. aasta) ja II tase (3. ja 4. aasta), vanemas astmes III tase (5., 6. ja 7. aasta), mille eesmärgiks on ühtlustada erialade vahelisi nõudmisi samal tasemel ja seostada põhiaineid (*Eriala, Koosmäng*) kogu programmi ulatuses tugiainetega (*Laul ja nooditundmine, Pärimusmuusika lugu*).

2. Tasemete üldised põhimõtted:

NOOREM ASTE

I tasemel alustatakse eriala- ning lauluainetes pärimusmuusikaga tutvumist rahvalaulu, muusikalise liikumise (rahva- ja laulumängud) ja pillimängu kaudu. Repertuaariks on põhiliselt regilaulud, laulumängud

ja lihtsamad pilliviisid.

I tasemel saavutab õpilane elementaarse mänguoskuse: oskab pillil häält tekitada ja kasutab kõiki mängus kasutatavaid sõrmi kogu diatoonilise skaala ulatuses (kromaatilistel pillidel sealhulgas mõningad kromaatilised astmed), oskab elementaarsel tasemel koordineerida käte omavahelist tööd, valdab põhitehnikat, oskab oma pilli iseseisvalt häälestada või mängukorda seada. Õpilane peab oskama kuulmise järgi laulda ja mängida lihtsaid viise.

II taseme töö sisuks on tehnika põhialuste arendamine, pärimusmuusika tähtsamate võtete, oskuste ja stiilivõtete arendamine oma pillil. Tutvutakse harmoonia põhialustega erialas, nooditundmises ja eriti koosmängus. Repertuaariks on eesti rahvalaulud, pärimuslikud pilli- ja tantsulood. Uue ainenäena lisandub *Pärimusmuusika lugu*, mis aitab seniõpitut eesti rahvakultuuri taustal süstematiseerida. *Koosmängu* aine koosseisud moodustatakse erinevatest pillidest.

Mõnedel erialadel algab töö uut tüüpi pilliga (näiteks, puhkpilli erialal torupilliga).

II tasemel saavutab õpilane sujuva mänguoskuse ja omandab muusikalised ning pärimuskultuuri alased algteadmised.

VANEM ASTE

III tasemel jätkub töö pillikeskse mängutehnika, pärimusmuusika erinevate mänguvõtete ja stiilitundmise süvendamisega. Juurde tuleb lisapill õpilase vabal valikul. Repertuaariks on eesti ja ka teiste rahvaste pärimusmuusika. Suurem rõhk on õpilase oma meeldumuste ja valikute toetamisel ning sellega positiivse aluse andmisel tulevaseks iseseisvaks musitseerimiseks. Oluliseks saab siin ka improviseerimisoskuste arendamine. Ainetes *Pärimusmuusika lugu* ning *Laul ja nooditundmine* tutvutakse muusika väljendusvahendite ja põhimõistetega laiemalt.

III tasemel saavutab õpilane omal pillil hea musitseerimise oskuse ja omab enese väljendamiseks olulisi teadmisi pärimusmuusika käsitlemisel.

III Õppeplaan

	I tase		II tase		III tase		
	1. aasta	2. aasta	3. aasta	4. aasta	5. aasta	6. aasta	7. aasta
Eriala	1	1	1	1	1	1	1
Koosmäng	0,5	0,5	1	1	1	1	1
Laul ja noodi-tundmine	1	1	1	1	1	1	1
Pärimusmuusika lugu			1	1	1	1	1
Lisapill					0,5	0,5	0,5

IV Ainete kirjeldused

1. Eriala

1.1. *Eriala* aine eesmärgiks on võimaldada õpilasele põhioskuste omandamist iseseisvaks musitseerimiseks pärimusmuusika alal.

1.2. Erialapillideks on: väikekanded, rahvakannel, pärimusmuusika puhkpillid, lõõts, pärimusmuusika akordion, hiiu kannel ja pärimusmuusika viiul.

1.3. Eriala I tasemel on 1 individuaaltund ja lisaks 0,5 erialapilli rühmatundi nädalas (õppeplaanis *Koosmäng*).

2. Koosmäng

2.1. *Koosmängu* aine eesmärgiks on anda koosmusitseerimise kogemus, toetada erialaaines tehtud tööd ja luua alus iseseisvaks osalemiseks pärimusmuusikaalases tegevuses.

2.2. I tasemel õpitakse koosmängu eriala õpetuse raames erialapilli tasemerühmas 0,5 tundi nädalas.

2.3. II ja III tasemel moodustatakse rühmad erinevatest pillidest. Eelduseks loetakse, et õpilane on erialapillil saavutanud vähemalt I taseme.

3. Laul ja nooditundmine

3.1. *Laulu ja nooditundmise* aines õpitakse muusika tajumist, ülesmärkimist, nooditundmist ja põhilisi teoreetilisi mõisteid.

3.2. Õpitakse tunda rahvalaulu erinevaid vorme ja liike, praktiseeritakse rahvapäraseid esitusstiile.

4. Pärimusmuusika lugu

4.1. *Pärimusmuusika loo* aine eesmärgiks on võimaldada teadmiste omandamist eesti pärimuskultuurist ja -muusikast ning muusikakultuurist laiemalt.

5. Lisapill

5.1. *Lisapilli* aine eesmärgiks on võimaldada pärimusmuusika mängimise elementaarsete oskuste omandamist veel ühel pillil.

5.2. Lisapillideks on: hiiu kannel, väikekannel, rahvakannel, lõõts, plokkflööt, mõni muu pärimusmuusika vile- või klarnetitüüpi pill, torupill, pärimusmuusika viiul, pärimusmuusika akordion, võivad olla ka kontrabass, kitarr ja klaver.

5.3. Lisapilli õppimine toimub vastavalt valitud pilli I taseme nõuetele.

V Metoodilised põhialused

1. Pärimusmuusika õpetuse põhiliseks tegevusaluseks on kuulamisele, matkimisele ja mälule toetuv meetod. See on olnud läbi aegade pärimuskultuuri traditsiooniline õppemeetod ja seda on edukalt kasutatud ka tänapäeval tuntud metoodikates (näiteks Suzuki-meetod). See tagab õpilase otsese kontakti talle kõlava muusikalise materjaliga.

2. Oluline osa lapse isiksuse ja muusikahuvi kujunemisel on lähedane puutepind õpitavaga, mõistetav sisu ja vorm, ärgas osalemine kollektiivis nii koosmusitseerimisel kui ka pillimeeste, õpitubade, muusikalaagrite ja kontsertide külastamise kaudu, isetegemine (varieerimine ja improviitseerimine musitseerimisel, pillide valmistamine), igapäevane suhtlus ümbritseva muusikakultuuriga ja muud sarnased isiksuse arengut toetavad tegevused.

3. Õpilase muusikalise kuulmise tajul ja teoreetiliste oskuste baasil aidatakse kujuneda I tasemel relatiivse nooditundmise meetodi abil. Põhjenduseks on see, et algrepertuaar (eelkõige regilaul ja lihtsamad tantsuviisid) on selle meetodiga hõlmatavad ning ka pillidel teostatavad. Mitmekülgsemat tehnikat võimaldaval pillil on õpetaja valikul võimalik pilliõpetust alustada ka absoluutses nooditundmise süsteemis.

4. Alates II tasemest kasutatakse absoluutset nooditundmise süsteemi, noodiõpetus toimub tähtnimetustega.

5. Nooditundmisest olenemata jääb noodikiri toetavaks õppematerjaliks. Esmaseks õpetuse meetodiks jääb ka II ja III tasemel kuulmisele ja mälule toetuv meetod, kus õpetaja isiklikule eeskujule lisandub õppimine arhiivi- ja teiste pillimeeste salvestuste järgi, samuti osalemine õpitubades ja koosmusitseerimine.

6. Muud teoreetilised teadmised peavad lähtuma pärimusmuusika vajadustest ja iseloomust.

VI Sooritused

1. *Eriala, Koosmängu, Laulu ja nooditundmise ja Lisapilli* ainetes tuleb ühelt tasemelt järgmisele liikumiseks sooritada üleminekuksam ja III taseme lõpus lõpueksam.

2. Õpilane on eksamik valmis, kui ta täidab eriala programmi punktide

2.-4. kõiki nõudeid ja oskusi ning võimalikke õpetaja poolt antud lisäülesandeid. Seda jälgib erialaõpetaja. Olenevalt õpilase edukusest võib vastava taseme sooritada ka kiiremini või aeglasemalt (mitte enam kui üks lisa-aasta), kui programmijärgsed õppeaastad seda ette näevad.

3. Eksaminõuded:

3.1. I tase

Kava pikkus on kuni 10 min. Kavas on omandatud, eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi näitavad pärimusmuusikast pärit lood, mida esitatakse peast. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.2. II tase

Kava pikkus on kuni 15 min. Kavas on omandatud, eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi näitavad lood. Kava esitatakse peast. Õpilane näitab oma oskusi ka saatjana või kaashääle mängijana. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.3. III tase

Kava pikkus on kuni 20 min. Kavas on eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi ning erinevaid mängustiile näitavad lood. Kava peab sisaldama ka näiteid õpilase oskustest saatjana, kaashääle mängijana, seadjana ning improviseerijana. Kava esitatakse peast. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.4. Lisaks sellele peab õpilasel igal poolaastal olema vähemalt kaks avalikku esinemist (vähemalt 2 lugu), nii soolomängijana kui ka ansambli koosseisus (v.a. I poolaastal). Õpetaja võib nõuda ka muid ettemänge ning arvestusi.

4. Vastavalt huvialakooli õppekorraldusele või õpilase ja õpetaja vahelisele kokkuleppele antakse õpilase tööle kas kirjalik, suuline või hindeline hinnang.

VII Pärimusmuusika näidisainekavad

Ainekavad:

1. väikekannel (lisa: 1)
2. rahvakannel (lisa: 2)
3. hiiu kannel (lisa: 3)
4. pärimusmuusika viiul (lisa: 4)
5. pärimusmuusika puhkpillid: plokkflööt, torupill, pikkvile (lisa: 5)
6. lõõts (lisa: 6)
7. pärimusmuusika akordion (lisa: 7)
8. koosmäng (lisa: 8)
9. laul ja nooditundmine (lisa: 9)
10. pärimusmuusika lugu (lisa: 10)

Pärimusmuusikaalase kirjanduse loetelu (lisa: 11)

PÄRIMUSMUUSIKA AINEKAVAD

Koostajad:

Preambula: Anneli Kont-Rahtola

Väikekannel: Tuule Kann

Rahvakannel: Pille Karras

Hiiu kannel: Krista Sildoja

Plokkflööt: Cätlin Jaago

Torupill: Cätlin Jaago

Pikkvile: Cätlin Jaago

Lõõts: Tarmo Noormaa, Ants Taul

Pärimusmuusika viiul: Krista Sildoja

Pärimusmuusika akordion: Tuulikki Bartosik

Koosmäng: Anneli Kont-Rahtola, Jaanus Põlder, Ilmar Kald

Laul ja nooditundmine: Celia Roose

Pärimusmuusika lugu: Anneli Kont-Rahtola

Koostöö korraldajad:

Celia Roose, Võru Muusikakool, direktor

Ene Raid, Eesti Noorsootöö Keskus, huvialahariduse nõunik

2004

Õppeaine nimetus

VÄIKEKANDEL

Eesmärgid

Võimaldada muusikakoolis pärimusmuusikat õppival õpilasel muusikalise alghariduse omandamist, selgeks teha üldmuusikalised mõisted ja harjutada nende praktikas kasutamise oskusi.

I TASE

1. Üldiseloomustus

Õpilane omandab väikekandle mängutehnikate alused. Töö viikse läbi pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodiga (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod) relatiivses nooditundmise süsteemis. Repertuaarivalikul on soovitatav jälgida nii rahvakalendrit kui ka kandletraditsioonile olulisi tähtpäevi (vt. Lisa - Tuule Kanni Kandlekalender).

2. Programm

- erinevad kanded (väike-, rahva- ja kromaatilised kanded)
- väikekandle ehitus ja osad
- heli tekitamine kandlel
- katmis-, sõrmitsemis- ja segatehnika alused
- repertuaariks on rahvalaulud (näiteks: „Kandle tegemine“), rahva-mängud ja lihtsamad pillilood eesti pärimusmuusika repertuaarist, ka lastelaulud jm.
- tutvutakse meloodia ülesehituse ja vormi mõistetega
- tutvutakse saate, harmoonia ja lihtsamate rahvaviiside seadmise mõistetega
- lihtsamad seadelised printsiibid, näiteks: burdoon, kaanon, sekvents,

flazolett jm

- erinevad sõrmestused (näiteks: pentatoonika) ja häälestused (näiteks: moll)
- varieerimise ja improviseerimise harjutamine nii pärimusmuusika eeskujudel (ahellaul, küsimus-vastus laul) kui ka õpetaja poolt antud ülesannetel
- omalooming
- muusika tajumine ja üles märkimine relatiivses noodiõpetuse süsteemis, tutvumine noodikirja alustega
- pilli hoolduse alused
- pärimusmuusika helikandjate ja arhiivsalvestuste kuulamine ja arutelu koos õpetajaga
- koosmusitseerimine õpetaja ja teiste õpilastega
- pilli häälestamise harjutamine

3. Mõisted

- kandle ehitus ja osade nimetused: kõlakarp (kõlakast, kõlaruum), kõlalaud, pillikeeled, torrõ, virblid (kandlepulgad, keerupulgad, keerpulgad), kõla-ava (kõla-auk), laba (helühänd), kolju, põikpulk (obadus)
- meloodia, meloodia aste, meloodiline liikumine
- duur, moll
- vorm ja lihtsamad vormiosad läbimängu tasandil: motiiv, fraas, lause, läbimäng, (1- ja 2-osaline lihtvorm)
- saade: burdoon, akord
- pide, läbiminev noot
- 2- ja 3-osaline meetrum, rõhuline ja rõhutu meetrumiosa; 5-osaline taktimõõt (runolaul)
- rahvalaul (regilaul ja uuem laul), rahvamäng, ringmäng, tantsuviis (labajalg, polka, reinlender)
- harmoonilised funktsioonid (T-, S- D-funktsioon)
- noodikirja tundmine ja mõisted: noodijoonestik, noodivõti, taktimõõt
- varieerimine, improviseerimine

4. Oskused

Õpilane:

- oskab kandlel heli tekitada ja valdab erinevate mängutehnikate aluseid
- tunneb eesti pärimusmuusika põhižanre (laulud, mängud ja tantsud)
- teab erinevaid sõrmestusi ja oskab neid otstarbekalt kasutada
- kasutab mängimisel lihtsamaid varieerimis- ja improviseerimisvõtteid ning kaunistusi
- oskab pilli hooldada
- orienteerub muusikateooria põhimõistetes

5. Lisategevused

- võimaluse korral osaleda pärimusmuusika üritustel, kontsertidel, kohtumistel traditsiooniliste pillimeeste ja -meistritega
- võimaluse korral osaleda tantsuklubide töös
- külastada pärimusmuusika õpitubasid ja õppelaagreid

II TASE

1. Üldiseloostus

Õpilane jätkab tööd kandlemängu oskuste arendamisel. Jätkub töö õpilase individuaalse muusikalise väljendusoskuse saavutamiseks. Töö viiakse läbi, tuginedes peamiselt pärimusmuusika traditsioonilisele õppemeetodile (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod) ja noodikirjale. Relatiivsele nooditundmise süsteemile lisandub absoluutsete helide süsteem.

2. Programm

- jätkub töö I tasemel alustatud teemade ja mängutehniliste võtetega
- õppematerjalina kasutatakse enam tantsulugusid: labajalavalss, valss, polka, polska, reinlender, voortants ja muud eritantsud. Repertuaaris

on ka naaberrahvaste ja muid ulatuselt sobivaid lugusid

- õpetaja poolt antud tehnilised harjutused
- tantsulugude mängimine nii tantsimise kui ka kontserdi olukorras
- vahelduv taktimõõt ja sünkoop (regilaulude jm. eeskujul)
- paikkondlike kandlemängu stiilidega (näiteks: seto, karjala, läti, leedu jm) tutvumine ja mängimine
- erinevate pillimeeste, nii praeguste kui ka vanemate (arhiivsalvestustele toetudes) kandlemängu stiilidega tutvumine ja mängimine
- erinevate kandle häälestuste (näiteks: laadid, juhttooni erinev asetus) ja sõrmestuste kasutamine
- kaldumine, modulatsioon ja paralleelsed helistikud (näiteks: ka mitme erineva pilli kasutamine)
- tehnilised oskused: sõrmitsemistehnikas topeltnoodid, trilleri kaunistusvõte ja tikuga mängimise võte
- saatekujunduse harjutamine (harmooniliste võtete leidmine erinevates helistikes, mida pill võimaldab)
- kaashäälte kujundamine, kasutades funktsionaalharmoonilist ja modaalsset saateprintsipi
- võimaluse korral erinevate kandletüüpide ja keeltearvuga kanneldega tutvumine
- võimaluse korral erineva keelematerjaliga kanneldega tutvumine (metall-, sool- ja jõhvkeeled)
- varieerimise ja vaba improviseerimise harjutamine
- omalooming
- muusika kuulamine ja analüüs koos õpetajaga

3. Mõisted

- pärimuslikud tantsulood ja –tüübid: labajalavalss, valss, polka, polska, reinlender, voortants, eritantsud
- vahelduv taktimõõt, sünkoop
- esitusstiil ja selle tunnused
- kandle piirkondlikud tüübid: soome – *kantele*, leedu – *kankles*, läti – *kokle*, vene – *gusli*
- kaldumine, modulatsioon, paralleelne helistik

- topeltnoot, triller
- kaashääl

4. Oskused

Õpilane:

- valdab heal tasemel kandle erinevaid mängutehnikaid, häälestusi ja sõrmestusi ning kasutab neid loovalt õpitud lugude mängimisel
- orienteerub eesti traditsioonilises pärimuspillimuusika lugudes ning oskab neid käsitleda tantsu saateks mängimisel ja esinemissituatsioonis
- oskab saata ja mängida lihtsa ülesehitusega lugudes kaashääli, kasutades nii funktsionaalharmoonilist kui ka modaalselt seadeprintsiipi
- orienteerub vajalikes muusikateoreetilistes teadmistes ja oskustes
- tunneb erinevaid piirkondlike ja individuaalseid kandlemuusika stiile ning pillitüüpe
- omab kogemusi isikliku loomingulisuse rakendamiseks varieerimise, improviseerimise ja omaloomingu näol
- oskab häälestada ja hooldada oma pilli

5. Lisategevused

- osalemine vaatlejana (võimalusel ka esinejana) pärimusmuusika üritustel, kontsertidel, kohtumistel traditsiooniliste pillimeistrite ja mängijatega
- osalemine tantsuklubide töös tantsumuusika mängijana
- osalemine pärimusmuusika õpitubades ja õppelaagrites aktiivosavõtjana
- võimalusel väikekandle (koos vanematega) ja muude väikepillide valmistamine

KANDLEKALENDER

Tähtpäevad aitavad pärimusmuusika õigemasse aega ja konteksti panna. Samuti ühendada pärimuskultuuri eri valdkondi ja ka erinevaid pärimusi (jutud, kombed, piasjad jne)

PÖÖRIPÄEVAD: kevadine, suvine, sügisene ja talvine

SEPTEMBER sept. algus – Kandlekoja sünnipäev

OKTOOBER keskel – hõimupäevad, lõpus – Võru kandlepäev

NOVEMBER mardid-kadrid
(hingede aeg) 18.11 – Läti iseseisvuspäev
22.11 – cecilia päev
30.11 – andresepäev (jutuvestmine)

DETSEMBER 6.12. – Soome iseseisvuspäev
(jõuluaeg) 11.12 – luutsinapäev
28.12 – Erni Kasesalu sünniaastapäev

JAANUAR 14.01 – August Pulsti sünniaastapäev
(kogumise aeg)

VEEBRUAR 14.02 – valentinipäev (inglise lood)
16.02 – Leedu iseseisvuspäev
24.02 – Eesti Vabariigi aastapäev
28.02 – kalevalapäev

MÄRTS esimene nädalavahetus – kromaatilise kandle
(paastuaeg) suuropäevad

9.3 – lindude äratamine
12.3 – palvepäev
14.3 – emakeelepäev
17.3 – pätrikupäev (iiri lood)
vastlad-lihavõtted (slaavi lood)

APRILL 11.04 - Aksel Tähnase sünniaastapäev
(kevad käes)

MAI hooajalised pisipillid
(loodusesse!)

RÕÕMUAEG

Suvised tegemised, mis võiksid kandleavalikkust huvitada:

- Celia Roose pärimuskultuuri tundmaõppimise perelaager Võrumaal
- Kandlekoja õpilaagrid Raplamaal
- Leisi pillitegemise laager
- Setu mustrite õpilaager (Õie Sarv ja Elo Liiv)
- Vana-Vigala laagrid
- Kandleliidu laagrid
- Võru Folkloorifestival
- Viljandi Pärimusmuusika festival
- Eesti Etno laager

Õppeaine nimetus

RAHVAKANNEL

Eesmärgid

Arendada õpilase muusikalisi ja eneseväljenduse oskusi pärimusmuusikakultuurist pärineva materjali kaudu. Anda oskusi ja võimalusi loominguliseks tegevuseks. Saavutada hea ettevalmistus iseseisvaks harrastustegevuseks.

I TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on teha tutvust rahvakandle väljendusvõimaluste ja põhiliste mänguvõtetega. Töö toimub pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodiga (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod) relatiivses nooditundmise süsteemis.

Harmoonia taju arendamine saate kujundamise abil.

2. Programm

Õppetöö koosneb järgmistest tegevustest:

- heli tekitamine kandlel, katmis- ja libistamistehnika
- käte koostöö ja koordineerimise harjutamine
- pärimusmuusikast pärineva lihtsama repertuaari mängimine (rahvalaulud, ring- ja pärimuslikud mängud, pillilood)
- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- lihtsamate harmoonilise saate võtete harjutamine. Nende kõrval ka modaalset saate ja muusikalise arengu võttes (näiteks: burdonism, kaanon, ostinaatsus, sekvents)

- meloodia ja vormi ülesehituse põhimõisted
- lihtsama pärimusliku varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- pilli hooldus ja häälestamise harjutamine
- muusika kuulamine, nii elava esituse (näiteks: õpetaja, pärimuslikud pillimehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste kuulamine ning analüüs koos õpetajaga

3. Mõisted

- pilli ehitus: kandle korpus - kõlakaas, põhi, otsapakk; virblid, keeled, keelte kinnitustiftid
- katmis- ja libistamistehnika, heliseva keele katmine
- rahvalaul (regilaul, riimiline laul), rahvamäng ja pärimustantsu viis
- meloodia aste, meloodiline liikumine, motiiv, fraas, lause, osa, läbimäng
- 2- ja 3-osaline meetrum
- *legato staccato*, küünelöök, triller
- saade, tertsiline kaashääl
- burdoon, kaanon, ostinato, sekvents
- duur, kolmkõla ja selle pöörded
- harmoonia põhifunktsioonid
- varieerimine, improviseerimine

4. Oskused

Õpilane:

- kasutab nii vasakut kui paremat kätt;
- kasutab katmist heli summutamiseks
- koordineerib elementaarsel tasemel käte vahelist koosmängu
- oskab kasutada mängutehnilisi võtteid: *legato*, *staccato*, küünelöök, triller, kolmkõla ja selle pöörded, tertsiline kaashääl
- orienteerub 2- ja 3-osalises meetrumis, kasutab nendele vastavaid saatevõtteid
- tunneb lihtsamat pärimusmuusika repertuaari
- tunneb praktilises musitseerimises vajalikke muusikateoreetilisi mõisteid

- tunneb ja kasutab harmoonia põhifunktsioone ja modaalse muusikalise arenduse võtteid
- oskab hooldada pilli

5. Lisategevused

- iseseisev harjutamine
- osalemine pärimusmuusika õppelaagrites
- kontsertide külastamine ja arutelu õpetajaga
- võimaluse korral tegutsevate pillimeeste külastamine ja nendega koos mängimine

II TASE

1. Üldiseloostus

Saavutada pillil ladus mänguoskus. Kuulmise järgi õppimisele lisandub õppimine noodi järgi absoluutses nooditundmise süsteemis. Jätkub töö saate ja saatehäälte kujundamisega.

2. Programm

Õppetöö koosneb järgmistest tegevustest:

- pärimusmuusikast pärineva repertuaari, eelkõige tantsulugude mängimine
- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- harmoonilise saatekujunduse võtete tundmaõppimine, saatehäälte tertsis, sekstis, oktaavis harjutamine
- pärimusliku varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- omaloomingu harjutamine
- noodistlugemise harjutamine
- pilli hooldus ja häälestamine
- muusika kuulamine, nii elava esituse (näiteks: õpetaja, pärimuslikud pillimehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste kuulamine

ning arutelu õpetajaga (näited ka teiste instrumentide esituses)

3. Mõisted

- noodijoonestik, noodivõti, alteratsioonimärgid, nootide asukoht
- rütmi vältused
- intervall
- labajalg, polka, reinlender, valss
- kõrvalhelistikud

4. Oskused

- saatehääle mäng sekstis, oktaavis
- pärimustantsu lood (labajalg, polka, reinlender, valss), nendele omased muusikalised väljendusvahendid ja saatekujunduse faktuur
- kõrvalhelistike kasutamine
- iseseisev töö salvestustega ja nende järgi lihtsamate lugude õppimine
- pilli häälestamine iseseisvalt häälestusaparaadi abil

5. Lisategevused

- iseseisev harjutamine
- osalemine pärimusmuusika laagrites aktiiv-osavõtjana
- kontsertide ja ühismängimiste küllastamine ja arutelu õpetajaga, soovitatav osaleda ka esinejana
- võimaluse korral tegutsevate pillimeeste küllastamine ja nendega koos mängimine

III TASE

1. Üldiseloostus

Pillimängu tehnika ja muusikaliste oskuste arendamise kõrval on järjest tähtsam õpilase oma mängustiili kujundamine ja isikliku muusika-alase

initsiatiivi toetamine. Lugusid õpitakse nii kuulmise kui ka noodi järgi.

2. Programm

Õppetöö koosneb järgmistest tegevustest:

- pärimusmuusikast pärineva repertuaari, selle kõrval muude rahvaste ja žanrite lugude mängimine
- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- seadevõimaluste harjutamine
- varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- omaloomingu harjutamine
- noodistlugemise harjutamine
- pilli hooldus ja häälestamine
- muusika kuulamine, nii elava esituse (näiteks: õpetaja, pärimuslikud pillimehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste kuulamine ning arutelu õpetajaga; muusikaliste näidete kuulamine ka teiste instrumentide esituses ja muude kultuuride ning žanrite muusikast

3. Mõisted

- laadid
- siblimistehnika

4. Oskused

- saatefaktuur viisikeelteil
- erinevad laadid, helistikud ja viisikeelte ümberhäälestused
- tutvumine siblimistehnikaga
- 1-hääle meloodia seadevõimalused
- pilli häälestamine kuulmise järgi
- lihtsamate lugude üleskirjutamine

5. Lisategevused

- iseseisev harjutamine

- osalemine pärimusmuusika laagrites aktiiv-osavõtjana
- kontsertide ja ühismängimiste küllastamine ja arutelu õpetajaga.
Soovitav osaleda ka esinejana
- võimaluse korral tegutsevate pillimeeste küllastamine ja nendega koos mängimine
- pisipillide ja väikekandle ehitamine

Õppeaine nimetus

HIIU KANNEL

Eesmärgid

Omandada pärimusliku hiiu kandle mängutraditsiooni abil musitseerimiseks vajalikud tehnilised võtted ja muusikalised oskused.

Arendada õpilase isiklikku musitseerimise kogemust ja loovust.

Anda oskusi ja võimalusi loominguliseks tegevuseks.

Saavutada hea ettevalmistus iseseisvaks harrastustegevuseks.

I TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on omandada hiiu kandle mängimise elementaarsed tehnilised mänguvõtted. Isiklike kogemuste kaudu õppida tundma hiiu kandle mängimise traditsiooni ja suhtuda loovalt musitseerimisse.

Töö toimub pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodi (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod) abil relatiivses nooditundmise süsteemis.

2. Programm

- hiiu kandle ehitus ja osad, pilli hoolduse alused
- pilli- ja poognahoid
- tooni kvaliteet ja poognastrihhid (*portato*, *legato*)
- traditsioonilised mänguvõtted (esimeses positsioonis), kahe käe vaheline koordinatsioon
- lihtsamate pillilugude õppimine ja mängimine kuulmise järgi nii *duuris* kui *mollis* (hiiu kandle mängutraditsioonis levinud helistikes)

- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- meloodia ülesehituse ja vormi lihtsamad mõisted
- musitseerimine nii üksi kui ka saatega ja ansambelis
- lihtsama rahvapärase varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- pilli hooldus ja häälestamise (kvinthäälestus) harjutamine
- muusika kuulamine eelkõige õpetaja esituses ning helisalvestustelt, analüüs koos õpetajaga
- soovituslikult noodikirja õppimine

3. Mõisted

- pilli ja poogna osade nimetused: kere ehk korpus, kaas, põhi, küljed, kõlapulk, basspalk, aisad, virblid, jõhvkeeled, roop, kõlaavad, keeltehoidja ehk käpp, keeltehoidja nupp; poognapuu, jõhvid, kampil
- strihhid - *portato*, *legato*
- sõrmede numeratsioon
- burdoon
- rahvalaul (regilaul, riimiline laul), rahvamäng ja tantsuviis (polka, labajalavalss, reinlender)
- heliaste (terve- ja pooltoon), meloodiline liikumine; alteratsiooni-märgid
- kuueteistkümnendik-, kaheksandik-, neljandik- ehk veerandnoot, kahendik- ehk poolnoot, ühendik- ehk tervenoot; samade vältustega pausid
- vormiosad: läbimäng, osa, lause, fraas, motiiv
- duur ja moll
- 2- ja 3-osaline meetrum
- varieerimine, improviseerimine
- soolo, duo/duett ja trio ning nende rahvapärased nimetused; ansambel ja pillikoor
- soovituslikult helikõrguste tähtnimed

4. Oskused

Õpilane:

- oskab hoida pilli ja poognat, oskab heli tekitada ja kasutab mängimisel kõiki keeli ning sõrmi
- mängib kahel keelel ja kasutab pikka ja lühikest poognat ning *legatot*
- tunneb eesti pärimusmuusika põhižanre (laulud ja pillilood)
- orienteerub praktilises musitseerimises kasutusel olevates muusika-teooria põhimõistetes
- mängib nii üksi kui ka koos teistega ning saatega
- oskab pilli häälestada ja hooldada

5. Lisategevused

- erinevate kontsertide (pärimus-, klassikalise, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt 2 korda) ja arutlus õpetajaga
- pärimusmuusika salvestuste (CD, kassett, video) kuulamine ja arutlus õpetajaga
- tantsuks mängimine kaasmuusikuna (näiteks tantsuklubides; vähemalt kaks korda õppeaastas)
- vastavalt võimalustele pärimuskultuuri sündmustel osalemine vähemalt kahel korral õppeaastas
- vastavalt võimalustele meistiklasside kuulamine
- vastavalt võimalustele lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites osalemine

II TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on saavutada pillil ladus mänguoskus. Kuulmise järgi õppimisele lisandub õppimine noodi järgi absoluutses nooditundmise süsteemis. Samuti on eesmärgiks anda teadmisi muusikalisest kirjaoskusest ja tutvuda hiiu kandle tüüpi pillide mängukultuuriga.

2. Programm

- jätkub töö eelmise taseme oskuste lihvimisega
- pärimusmuusika repertuaari, eelkõige tantsulugude mängimine. Lugusid ka teiste pillide hiiu kandlele sobivast repertuaarist
- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- poognastrihh *staccato*
- rütmifiguurid: sünkoobid, pide, eelläök
- rahvapärased muusikalised kaunistused
- lihtsamatele lauluviisidele ja pillilugudele kaashäälte kujundamine kuulmise järgi
- kvarthäälestus
- harmoonia põhifunktsioonid - I (toonika), IV (subdominant), V (dominant)
- rahvapärase varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- omaloomingu harjutamine
- noodikiri ning pillilugude mängimine noodist
- dünaamilised väljendusvahendid - *piano ja forte*
- transponeerimine pilli võimaldavates helistikes
- selgema struktuuriga lugude noodistamine
- musitseerimine segaansambelis
- muusika kuulamine nii elavas esituses (näiteks: õpetaja jm. rahvapillimehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste vahendusel ning arutelu õpetajaga. Näited ka teiste instrumentide esitusest

3. Mõisted

- hiiu kandle sarnaste pillide nimed, ehituslikud eripärad, repertuaar: *the bowed harp, talharpa, stråkharpa, jouhikko*
- *legato*
- sünkoop ja sünkopeeritud noot
- pide
- eelläök
- modaalsus
- akord ehk kooskõla (kolmkõla, septakord)

- harmoonilised funktsioonid: I (toonika), IV (subdominant), V (dominant))
- rahvapärased kaunistused ülevõetuna teiste pillide muusikast
- varieerimine
- saatepartii ja kaashääl
- dünaamika: *piano* ja *forte*

4. Oskused

Õpilane:

- tunneb eesti pärimusmuusika repertuaarist pärit olevaid tantsulugusid ning oskab neis kasutada kaunistusvõtteid ja rahvapärast varieerimist
- on tutvunud hiiu kandle tüüpi pillide jõukohase pärimusmuusika repertuaariga
- kasutab uusi õpitud tehnilisi mänguvõtteid ja teoreetilisi teadmisi
- oskab kujundada lihtsat (modaalset ja harmoonilis-funktsionaalset) saatepartiit ja kaashäält
- tunneb noodikirja ja kasutab seda traditsioonilise õppemeetodi kõrval lugude omandamiseks
- oskab noodistada lihtsamaid lugusid
- tunneb elementaarset lugudega seotud taustmaterjali
- musitseerib üksi, koos õpetajaga ja ansamblis
- oskab pilli häälestada ja hooldada

5. Lisategevused

- tantsuks mängimine nii üksi kui ansamblis (näiteks tantsuklubides, vähemalt kaks korda õppeaastas)
- erinevate kontsertide (pärimus-, klassikalise, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt 3 korda) ja arutlus õpetajaga
- pärimusmuusika salvestuste (CD, kassett, video) kuulamine ja arutlus õpetajaga
- tutvumine hiiu kandle ehitamisega pillimeistri juures
- vastavalt võimalustele meistriklassis osalemine

- vastavalt võimalustele lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites osalemine
- vastavalt võimalustele pärimuskultuuri sündmustel osalemine vähemalt kahel korral õppeaastas

III TASE

1. Üldiseloostus

Pärimusmuusika repertuaar omandatakse traditsioonis kasutusel olnud meetodi ja absoluutse nooditundmise süsteemi abil.

Repertuaariks on eesti ja teiste maade pärimusmuusika repertuaar. Jätkub tehnika arendamine hea pillimängu taseme saavutamiseks. Saate- ja harmoneerimisülesanded.

Improviseerimine ja omalooming.

2. Programm

- jätkub töö eelmise taseme oskuste lihvimisega
- pärimusmuusika repertuaari, selle kõrval muude rahvaste, žanrite ja teistelt pillidelt ülevõetud lugude mängimine
- muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutuste mängimine
- strihh *pizzicatos*
- pika poognaga laulva tooni tekitamine
- vastavalt pilli võimalustele teises ja kolmandas positsioonis mängimine
- meloodiahäälele kaashäälte ja saatepartii loomine
- funktsionaal-harmonilise saatepartii loomine (I, IV ja V)
- II ja VI astme akord
- varieerimise ja improviseerimise harjutamine, ka antud lihtsama harmoonilise järgnevuse piires
- omaloomingu harjutamine (mitte kohustuslik)
- noodist lugemise harjutamine
- hiiu kandlele mitteiseloostulikes helistikes (näiteks F/G/C) mängimine
- muusika kuulamine nii elavas esituses (näiteks: õpetaja, rahvapilli-

mehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste vahendusel ning arutelu õpetajaga. Näited ka teiste instrumentide esituses ja muude kultuuride ning žanrite muusikast
-muusikaliste esituste analüüs

3. Mõisted

- analüüs
- improvisatsioon
- *pizzicato*
- positsioon
- harmonisatsioon
- II ja VI astme akord

4. Oskused

Õpilane:

- tunneb eesti pärimusmuusika repertuaarist pärit olevat muusikat ning oskab neis kasutada kaunistusvõtteid ja rahvapärast varieerimist
- tunneb muude kultuuridest pärit hiiu kandle tüüpi pillide repertuaari
- oskab loovalt rakendada õpitud tehnilisi ja teoreetilisi võtteid
- oskab kujundada (modaalset ja harmoonilis-funktsionaalset) saatepartiit ja kaashääli kuulmise järgi ja toetudes etteantud harmoonilisele skeemile
- oskab improviseerida lihtsa harmoonilise järgnevuse piires
- tunneb noodikirja ja kasutab seda traditsioonilise õppemeetodi kõrval lugude omandamiseks
- oskab analüüsida oma ja kaasõpilaste ning kuulnud muusikalisi esitusi
- oskab noodistada
- tunneb lugudega seotud taustmaterjali
- musitseerib üksi, koos õpetajaga ja ansamblis
- oskab pilli häälestada ja hooldada

5. Lisategevused

- osalemine kaasmuusikuna ja iseseisva muusikuna tantsuklubides (vähemalt kaks korda õppeaastas)
- erinevate kontsertide (pärimus-klassikalise, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt 3 korda) ja arutlus õpetajaga
- pärimusmuusika salvestuste (CD, kassett, video) kuulamine ja arutlus õpetajaga
- vastavalt võimalusele hiiu kandle ehitamine
- vastavalt võimalustele meistiklassis osalemine
- vastavalt võimalustele lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites osalemine
- vastavalt võimalustele pärimuskultuuri sündmustel osalemine vähemalt kahel korral õppeaastas
- vastavalt võimalusele vähemalt ühel ekspeditsioonil osalemine

Õppeaine nimetus

PÄRIMUSMUUSIKA VIIUL

Eesmärgid

Õppe eesmärgiks on omandada pärimusliku viiulimängutraditsiooni abil musitseerimiseks vajalikud tehnilised baasvõtted ja muusikalised oskused. Samuti arendada õpilase isiklikku musitseerimiskogemust ja loovust.

I TASE

1. Üldiseloomustus

Pilli- ja poognahoiu harjutamine

Pillimängu baastehnika õppimine

Pärimusmuusika repertuaari omandamine traditsioonis kasutusel olnud meetodi (kuulamine, vahetu jäljendamine, mälule toetumine) abil. Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika – laulud (regilaul, riimiline rahvalaul), mängulaulud ja lihtsamad pillilood (polka, valss, reinlender)

Kasutatakse relatiivset nooditundmise süsteemi (vajadusel võib kasutada ka absoluutset, tähtmärke kasutavat nooditundmise süsteemi)

Loovuse arendamine lihtsate improviseerimisülesannete kaudu

2. Programm

- viiuli- ja poognahoiid
- tooni tekitamine *pizzocatos* ja poognaga
- vasaku käe mänguvõtted esimeses positsioonis
- kahe käe vaheline koordineatsioon

- poognakäe kasutamine (keelte "tasemed" ja vahetus) ja strihhid (*non legato, legato, staccato, portato*)
- pika ja lühikese poognatõmbe harjutamine; rütmilvältuste tundmine (pikk lõpunoote, neljandik-, kaheksandik- ja kuueteistkümnendikvältused) ja mängimine
- poogna kasutamine topeltkeeltele ehk paarikutel
- laulmine ja lugude õppimine traditsioonilisel meetodil
- muusikataju arendamine: heli ning selle omadused
- vormitaju arendamine: läbimäng, osad
- paaris- ja kolmeosalise meetrumi tajumine ja mängimine: 2/4, 3/8 ja 4/4 taktimõõdud
- tehniliste ja muusikaliste oskuste arendamise harjutused
- muusika ülesmärkimise (ehk noodistamise) harjutamine
- funktsionaalharmonia õppimine kuuldelselt: I (toonika), IV (subdominant), V (dominant)
- improviseerimise ja lihtsama varieerimise harjutused
- kuni kahe võtmemärgiga helistike mängimine duuris ja mollis
- lihtsamate lugude transponeerimine nii sama mänguvõttele (teisel keelel) kui ka õpitud helistike piires
- koosmusitseerimine õpetajaga ja erialapilli rühmas nii unisoonis kui saatepilli(de)ga, oma mängu sobitamine rühma kõlapilti
- muusika kuulamine, eelkõige oma õpetaja esituses ja helisalvestustelt, arutlus õpetajaga
- pilli hooldamine ja häälestamise harjutamine

3. Mõisted

- pilli ja poogna osade nimetused: kere ehk korpus, kaas, põhi, küljed, kõlapulk, basspalk, kael, tigu, sadul, virblid, keeled, sõrmlaud, roop, kõlaavad, peenhäälestajad, keeltehoidja ehk käpp, keeltehoidja nupp, lõuatugi, sild, sordiin; poognapuu, jõhvid, kruvi, konn, ots või nokk, kampol
- heliaste, terve ja pooltoon
- põhitoon, juhttoon, subdominant, dominant
- helikõrguste tähtnimetused (a, b, c, d, e, f, g) ja nende astmete asukoht pillil

- alteratsioonimärgid (*diees, bemoll, bekarr*) ning kõrgendatud/madaldataud heliastmed ja nende nimetused
- duur ja moll
- *pizzicato*
- *legato, non legato, staccatoja portato*
- paarikutega mängimine ehk topeltkeeleline mänguviis
- burdoon
- kuueteistkümnendik-, kaheksandik-, neljandik- ehk veerandnoot, kahendik- ehk poolnoot, ühendik- ehk tervenoot; samade vältustega pausid
- vormiosad: läbimäng, osad, fraas, motiiv
- koosmängu terminid: duo/duett ja trio ning nende rahvapärased nimetused; ansambel ja pillikoor
- regilaul, riimiline laul, mängulaul
- polka, valss, reinlender
- harmoonilised põhifunktsioonid: I ehk toonika, IV ehk subdominant, V ehk dominant

4. Oskused

Õpilane:

- kasutab mängus kõiki vasaku käe sõrmi esimeses positsioonis. Kasutab poognat erinevate strihhidega. Kahe käe vaheline koordinatsioon on antud taseme oskuste juures sujuv
- omandab lugusid kuuldeliselt ja orienteerub lugude ülesmärkimise viisis
- tunneb musitseerimiseks, muusika tajumiseks ja ülesmärkimiseks vajalikke mõisteid
- tunneb elementaarset lugudega seotud taustmaterjali
- suudab musitseerida üksi, koos õpetajaga või teiste mängijatega, saatega või ilma
- oskab pilli hooldada ja häälestada
- on täitnud talle õpetaja poolt määratud individuaalsed ja lisategevuslikud ülesanded

5. Lisategevused

- võimalusel tutvumine tantsuklubide tööga
- erinevate kontsertide (pärimus-, klassikalise, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt kaks korda) ja arutus õpetajaga
- osalemine vähemalt kahel korral õppeaastas pärimuskultuuri sündmusel ja sellejärgne arutlemine õpetajaga
- võimalusel meistriklasside kuulamine
- võimalusel osalemine lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites

II TASE

1. Üldiseloostus

Õpilane mängib pilli heal tasemel, musitseerib koos teistega, omandab pillilugusid kuulmise ning noodikirja järgi, oskab luua kaashääli ning varieerida.

Pärimusmuusika repertuaar omandatakse traditsioonis kasutusel olnud meetodi (kuulamine, vahetu jäljendamine, mälule toetumine) abil. Sellele lisandub absoluutse nooditundmise süsteemi kasutamine.

Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika – laulud ja pillilood (polka, valss, reinlender, labajalavalss). Tutvutakse teiste maade pärimusliku viiulirepertuaariga.

Jätkub pillimängutehnika arendamine.

Loovuse arendamine improviseerimis- ja saateülesannete kaudu.

2. Programm

Lisaks eelneva taseme mängutehnikale ja oskustele:

- eesti pärimuslik viiulirepertuaar (näiteks: labajalavalss/löss, mitmeosaline polka)
- tutvumine teiste rahvaste pärimusliku viiulirepertuaariga (näiteks:

lihtsamakoeline *polska, reel, hornpipe*)

- kuni kolme võtmemärgiga helistike mängimine duuris ja mollis
- noodikirja õppimine
- noodist mängimise harjutamine
- rahvapärase viiulimängu tooni tekitamine
- rahvapäraste muusikaliste kaunistuste kasutamine
- poognastrihh: *legato*
- süngoobi ja pide mängimine
- topeltnootide mängimine
- kaashääle loomine kuulumise ehk nn. "kõrva" järgi
- sekunda mängimise lihtsamad võtted
- improviseerimise harjutamine
- harmooniliste funktsioonide kasutamine, lisaks II ja VI astme kolmkõlad
- vormiosad: lause, fraas, motiiv
- vasaku käe mänguvõtted kolmandas positsioonis
- dünaamiliste väljendusvahendite *piano* ja *forte* kasutamine
- lihtsamate pillilugude noodistamine
- musitseerimine ansambelis
- muusika kuulamine, eelkõige oma õpetaja esituses ja helisalvestustelt, sealhulgas ka arhiivsalvestustelt, arutus õpetajaga

3. Mõisted

- *legato*
- süngoop ja süngopeeritud noot
- helilaad
- helistik
- akord (kolmkõla, septakord)
- topeltnoot
- kaashääle
- saatepartii: sekunda-tüüpi mängimisviis
- eelläök
- rahvapärased viiulimuusika kaunistused
- dünaamika: *piano* ja *forte*

- labajalavalss/löss
- vormiosad: lause, fraas, motiiv

4. Oskused

Õpilane:

- tunneb eesti pärimusmuusika repertuaarist pärit olevaid tantsulugusid ning oskab kasutada neis rahvapärast tooni, lihtsamaid topeltnoote ja kaunistusvõtteid. On tutvunud ka muude maade jõukohase pärimusliku viiulirepertuaariga
- on tutvunud ja kasutab sekunda mängimist ning loob kaashääli
- tunneb noodikirja ja kasutab seda traditsioonilise õppemeetodi kõrval lugude omandamiseks. Oskab noodistada selgema struktuuriga lugusid
- tunneb elementaarset lugudega seotud taustmaterjali
- orienteerub ainekavas toodud mõistetes
- suudab musitseerida üksi, koos õpetajaga ja ansambelis
- on täitnud talle õpetaja poolt määratud individuaalsed ja lisategevuslikud ülesanded

5. Lisategevused

- tantsuks mängimine nii üksi kui kahekesi (näiteks: tantsuklubides; vähemalt kaks korda õppeaastas)
- erinevate kontsertide (pärimus-, klassikalise, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt 3 korda) ja arutus õpetajaga
- võimalusel osalemine meistiklassides õpilasena
- võimalusel osalemine lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites
- võimalusel osalemine pärimuskultuuri sündmustel vähemalt kahel korral õppeaastas

III TASE

1. Üldiseloomustus

Õpilane valdab pilli (väga) heal tasemel, on analüüsivõimeline, musitseerib üksi ja koos teistega. Omandab pillilugusid kuulmise ning noodikirja järgi. On võimeline lihtsamaid pillilugusid harmoniseerima, oskab luua kaashääli ning saatepartiid. Oskab varieerida ja improviseerida.

Pärimusmuusika repertuaar omandatakse traditsioonis kasutusel olnud meetodi ja absoluutse nooditundmise süsteemi abil.

Repertuaariks on eesti ja teiste maade pärimusmuusika repertuaar.

Jätkub pillimängutehnika arendamine.

Saate- ja harmoniseerimisülesanded.

Improviseerimine ja omalooming.

2. Programm

Lisaks eelnevate tasemete mängutehnikale ja oskustele:

- teiste kultuuride pärimusliku viulimuusika kaunistuste mängimine (n. slide, roll-on jm.)
- varieerimisvõtete harjutamine
- pika ja laulva tooni mängimine
- vasaku käe mänguvõtted teises positsioonis
- oma ja kaasõpilaste muusikaliste esituste analüüsimine
- meloodiahäälele kaashäälte ja saatepartiide loomine
- põhifunktsioonide piires (I, IV, V) harmoniseerimine
- lihtsama harmoonilise järgnevuse põhjal improviseerimine
- muusika kuulamine ja analüüs

3. Mõisted

- analüüs
- rahvapärane varieerimine
- improvisatsioon

- meetrum ja pulss
- harmoniseerimine

4. Oskused

Õpilane:

- oskab eesti pärimusmuusika lugude kõrval ka mõningaid lugusid teiste kultuuride pärimusmuusikast ja kasutab neis tüüpilisi võtteid ja kaunistusi (näiteks: trillerid, *slide*, *roll-on* jm.). Teab ka lugudega seotud taustmaterjali
- oskab loovalt rakendada seniõpitud mängutehnilisi oskusi. Lisaks oskab ta pärimusmuusikas kasutatava tooni kvaliteedi ja poognakäsitluse kõrval kasutada ka laulvat, pikka poognat. Samuti oskab kasutada teist, e-keelel vajadusel ka kolmandat positsiooni
- oskab varieerida rahvapärases viulimängu stiilis
- oskab iseseisvalt harmoniseerida lihtsamaid pillilugusid harmoonia põhifunktsioonide piires. Oskab luua kaashääli ja saatepartiid meloodia-häälele
- on tuttav improviseerimisega lihtsama ette antud harmoonia põhjal
- oskab analüüsida oma ja kaasõpilaste muusikalisi esitusi
- orienteerub ainekavas toodud mõistetes
- suudab musitseerida üksi, koos õpetajaga ja ansamblis
- on täitnud talle õpetaja poolt määratud individuaalsed ja lisategevuslikud ülesanded

5. Lisategevused

- osalemine kaasmuusikuna ja iseseisva muusikuna tantsuklubides (vähemalt kolm korda õppeaastas)
- erinevate kontsertide (pärimus-, klassikalise, džässmuusika, kaasaegse ja popmuusika kontsertide) külastamine (ühel õppeaastal vähemalt 4 korda) ja arutus õpetajaga
- võimalusel osalemine meistriklassides õpilasena
- võimalusel lastele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites osalemine
- võimalusel vähemalt kahel korral õppeaastas pärimuskultuuri sündmus-

tel osalemine

- võimalusel vähemalt ühel ekspeditsioonil osalemine

PÄRIMUSMUUSIKA PUHKPILLID

Käesoleva ainekava põhjal on võimalik õppida kolme erinevat puhkpilli: plokkflööt, torupill ja pikkvile. Õppetsükli võib kombineerida kolme erineva puhkpilli ainekavade ulatuses.

Soovitavad variandid:

- a) plokkflööt I, II, III tase
- b) plokkflööt I (II) tase + torupill I, II tase
- c) plokkflööt I (II) tase + pikkvile I, II tase
- d) plokkflööt I (II) tase + torupill I, II tase + pikkvile I, (II) tase

Õppeaine nimetus

PLOKKFLÖÖT

Eesmärgid

Aine eesmärgiks on võimaldada põhioskuste omandamist iseseisvaks musitseerimiseks, samuti edastada elementaarseid teadmisi plokkflöödi mängust, lähtudes õpilase muusikalistest eeldustest.

Repertuaariks on eesti ja erinevate rahvaste pärimusmuusika.

Plokkflöödigaga äratatakse lapses pärimusmuusikahuvi, arendades tema kujundlikku mõtlemist ja fantaasiat, rütmi- ja muusikatunnetust, artikulatsiooni ja fraseerimist, kuulmisteravust, vormitaju ja hingamist, sõrmetehnikat ja tööharjumust.

Eesmärgiks on ka muusikaliste eelistuste ja omaloomingu toetamine ning järkjärguline arendamine, samuti pärimusmuusika seostamine taustsüsteemiga – pärimuskalender, tavad ja kombed, tantsud.

I TASE

1. Üldiseloostus

Plokkflöödi mängutehniliste aluste õppimine pärimusmuusika lugude kaudu. Õppetöö toimub traditsioonist pärit õppemeetodiga kuulmisele, jäljendamisele ja mälule toetudes. Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika, eelkõige lihtsad laulu ja pillilood.

2. Programm

Õppetöös on järgmised tegevused:

- pilliga tutvumine ja heli tekitamine
- pärimusmuusikast pärit lugude mängimine - eelkõige lauluviisid ja erinevate pärimusmuusika puhkpillide repertuaari mängimine
- tehnikat ja muusikataju arendavate harjutuste mängimine

3. Mängutehnilised oskused

- pillimängu asend: keha asend, tasakaalu leidmine, sõrmede ja kätte asend, pilli hoid, huulte asend
- hingamine, ühtlane puhumine, keele töö
- sõrmestus
- lugude meloodiline ja vormiline ülesehitus (motiiv, fraas)
- 2-4 heliredelit (C-, G-, D-, F-duur ja e-, a-, d-moll, (loomulik, harmooniline, meloodiline), heliredeli üles-alla mängimine, kolmkõlad

4. Mõisted

- meloodia, meloodia ülesehitus, fraasid, motiiv, osa, läbimäng
- lauluviis (regilaul, riimiline laul), laulumäng, pärimusmuusika puhkpillid (karjapasun, torupill, roopill, karjavile, parmupill, pajuvile, pikkvile, sokusarv)
- helistik, duur, moll, kolmkõla
- burdoon

5. Oskused

Õpilane:

- on omandanud pokfloodi elementaarse mänguoskuse
- tunneb eesti rahvalaulu liike, pärimusmuusika puhkpillide repertuaari ja muid pillilugusid
- oskab esitada plokkfloodiga iseseisvalt kuulmisele ja mälule toetudes lihtsamaid lugusid

6. Lisategevused

- pärimusmuusika sündmuste ja kontsertide külastamine, osalemine õppelaagrites
- pärimusmuusika tänapäevaste ja arhiivsalvestuste kuulamine ning kuulatud materjali analüüsimine koos õpetajaga

II TASE

1. Üldiseloomustus

Plokkfloodimängu õppimine pärimusmuusika lugude kaudu. Õpilane suudab musitseerida erineva suurusega koosseisudega ansamblites ning on võimeline omandama repertuaari nii kuulmise kui noodi järgi. Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika ja näited teiste rahvaste pärimusmuusikast.

2. Programm

Õppetöös on olulised järgmised tegevused:

- tutvumine tantsumuusikaga eesti pärimuskultuuris: tuleb õppida mõistma ja praktikas rakendama tantsu ja muusika omavahelisi seoseid (vormilised, tempolised, karakterilised)
- tutvumine erinevate arhiivilindistustega erialatundides ja arutelu koos õpetajaga

- plokkflöödil rahvapäraste stiilielementide ja strihhide mängimine, eeskujuks erinevad pärimuspillid (viul, torupill, parmupill jne.)
- tutvumine improviseerimise ja varieerimise elementaarsete põhimõtetega
- enda ja kaasõpilaste pillimängu kuulamiskeskuse arendamine, kuuldu analüüsimine
- tutvumine teiste rahvaste pärimusmuusikaga

3. Mängutehnilised oskused

- rahvapärased kaunistusvõtted
- heliredelid kuni kolme märgini, nende põhikolmkõlad, mängimine erinevate strihhidega
- harmoonia põhialustega tutvumine
- elementaarsed teadmised erinevate lugude tüüpidest (labajalg, polka, reinlender, masurka, marss, jne) ja nende kasutamisest eesti pärimusmuusikas
- noodist lugemise harjutamine
- lihtsamate lugude transponeerimine õpitud helistike piires

4. Mõisted

- rütm, meetrum, taktimõõt, tempo
- rahvalaul, rahvamäng, rahvatants, labajalg, polka, reinlender, masurka, marss
- variatsioon, improvisatsioon
- strihhid: *legato*, *staccato*, *portato*, *non-legato*
- rahvapärased kaunistusvõtted – trillerid, eellöögid, rõhud, fraseering
- harmoonia põhifunktsioonid
- variatsioon, improvisatsioon

5. Oskused

Õpilane:

- on omandanud plokkflöödimängu baastehnika

- tunneb eesti pärimustantse ja nendele iseloomulikke muusikalisi tunnuseid
- teab eesti pärimuspille ja tunneb ära kuulmise järgi
- teab pärimuslike pillilugude tausta ja oskab neid siduda pärimusmuusika traditsioonidega
- oskab iseseisvalt mängida plokkflöödil lihtsamaid lugusid kuulmise järgi ja mälule toetudes
- tunneb noodikirja ja oskab noodist mängida
- on omandanud algteadmised improviseerimisest ja varieerimisest, oskab algelisel tasemel teadmisi rakendada praktikas

6. Lisategevused

- tutvumine tantsuklubide tööga

III TASE

1. Üldiseloostus

Plokkflöödi mängu õppimine pärimusmuusika lugude kaudu. Musitseerimine erinevates koosseisudes. Repertuaari oamndamine kuulmise ja noodi järg. Erinevate laulu-, tantsu- ja pillilugude tüüpide tundmine eesti pärimusmuusikas, oskuse arendamine neid nii kontserdilaval kui ka tantsusaatenas esitada. Omaloominguliste lugude välja mõtlemine ja noodikirja seadmine. Tutvumine erinevate traditsiooniliste esitusstiilidega.

2. Programm

Õppetöös on olulised järgmised tegevused:

- tansumuusika mängimine ning tutvumine erinevate variantidega
- tantsuks mängimise praktiseerimine
- tehnikat ja muusika taju arendavate harjutuste mängimine
- improviseerimise ja varieerimise harjutamine, oma muusikalise väljend-

duse arendamine

- mõne lihtsama pilliloo õppimine arhiivilindi järgi
- saate- ja kaashäälte kujundamine
- erinevate rahvaste pärimusmuusika mängimine

3. Mängutehnilised oskused

- heliredelid kuni nelja märgini, nende põhikolmkõlad, tertsid
- noodimaterjali kasutamine lisaks kuuldelisele lugude omandamisele, mängitavate lugude kirjapanemise oskuse arendamine
- rahvapärased kaunistusvõtted ja stiilielemendid (näiteks: rõhud)
- laadid

4. Oskused

Õpilane:

- valdab plokkflööti heal tasemel
- tunneb eesti pärimustantse ning oskab mängida tantsuks
- oskab musitseerida erinevates koosseisudes
- suudab ise välja mõelda, kirja panna ja seada erinevatele koosseisudele lihtsamaid omaloomingulisi lugusid
- oskab kujundada meloodiale sobivaid kaas- ja saatehääli
- oskab elementaarseid rahvapärase varieerimise võtteid, improviseerib

5. Mõisted

- harmoonia põhifunktsioonid
- kaashäääl, iseseisev saatehäääl
- rahvamuusika stiilielemendid, esitusstiil
- helilaadid: dooria, früügia, lüüdia, miksolüüdia, pentatoonika

6. Lisategevused

- osalemine tantsuklubides nii kaas- kui ka iseseisva muusikuna üksi ja ka erinevates koosseisudes

Õppeaine nimetus

TORUPILL

Märkus: Torupilli on füüsiliselt raske mängida, seepärast on lapse pilliõppe alustamise vanuse alampiiriks 10 aastat. Enne torupilli õppimist on lapsel soovitatav õppida vähemalt plokklöödi I (vajadusel ka II) tase.

Eesmärgid

Õppe eesmärgiks on taastada õpetuse kaudu pärimusliku musitseerimise traditsiooni torupillil: tantsumuusika ja rituaalne muusika (pulmalood, kutsungid jne). Torupilli baasoskuste, pärimuslike varieerimis- ning kaunistusvõtete omandamine ja isiklik loov lähenemine pärimusmuusikale. Samuti on eesmärgiks pillimängu kaudu arendada õpilases kujundlikku mõtlemist ja fantaasiat, rütmi- ja muusikatunnetust, artikulatsiooni ja fraseerimist, kuulmisteravust, vormitaju ja hingamist, sõrmetehnikat ja tööharjumust.

Pärimusmuusika seostamine muu taustmaterjaliga – rahvakalender, teised pärimuspillid ja nende seos mängitava repertuaariga, tantsud, laulud jne.

Eesmärgiks on veel muusikakuulamise kaudu arendada silmaringi, analüüsimisoskust nii enda kui ka teiste mängus, samuti õpilase muusikaliste eelistuste toetamine ja omaloomingu innustamine.

I TASE

1. Üldiseloostus

Õpitakse torupilli mängutehnika aluseid. Repertuaariks on varem tuttavad laulude ja karjase pillide viisid ning lihtsam torupilli repertuaar. Õppetöö toimub traditsioonist pärit õppemeetodiga kuulmisele, jäljendamisele ja mälule toetudes.

2. Programm

Õppetöös on olulised järgnevad tegevused:

- pilliga tutvumine ja heli tekitamine
- pärimusmuusikast pärit lugude, eelkõige tuttavate laulude ja pärimuslike puhkpillide viisid ning lihtsamate torupillilugude mängimine
- pilli tehniline korrashoid

3. Mängutehnilised oskused

- pillimängu asend (keha asend, tasakaalu leidmine, sõrmede asend sõrmilisel ja käte asend, pillikoti mugav vajutamine, pilli hoid)
- hingamine, ühtlane puhumine, õhukoti kasutamine
- sõrmestus, noodi eraldused (läbi alumise abiheli või läbi ülemise abiheli)
- pilli häälestamine (sõrmiline ja burdoonid)
- G-duur ja e-moll
- erinevad tehnilised harjutused

4. Mõisted

- pilli ehitus ja selle osad (burdoonid, õhukott, puhumistoru, sõrmiline, piuk, keeleke)
- kaunistused
- absoluutsed helikõrgused G-duuris ja e-mollis
- heliaste, motiiv, fraas, läbimäng
- pärimuslikud puhkpillid: karjapasun, roopill, karjavile, parmupill, pajuvile, pikkvile, sokusarv

5. Oskused

Õpilane:

- oskab tekitada torupillil häält, valdab ühtlast toonitekitamist, kasutab kõiki sõrmi ja valdab elementaarseid tehnilisi võtteid
- oskab lihtsamat torupilli repertuaari ja muid eesti pärimusmuusikast pärit lugusid

-õpilane teab eesti pärimuspille, eelkõige puhkpille ja nende seost mängitava repertuaariga

6. Lisategevused

- erinevate kontsertide külastamine, kuuldu arutelu koos õpetajaga
- pärimusmuusika õppelaagrites ja meistriklassides osalemine
- võimalusel osavõtt tantsuklubidest

II TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on torupillimängu õppimine pärimusmuusika lugude kaudu. Õpilane suudab musitseerida erinevates koosseisudes ja on võimeline omandama repertuaari kuulmise ja noodi järgi. Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika ja näiteid teiste rahvaste pärimusmuusikast. Suurem osakaal tantsumuusika õppimisel. Oskab eristada erinevate laulu-, tantsu- ja pillilugude tüüpe eesti pärimusmuusikas ning neid nii kontserdilaval kui ka tantsusaatena esitada. On suuteline ise välja mõtlema ja kirja panema lihtsamaid omaloomingulisi lugusid.

2. Programm

Õppetöös on olulised järgmised tegevused:

- tutvumine vanema (labajalg, voortants) ja uuema (reinlender, polka, valss) tantsumuusikaga eesti pärimuskultuuris, õppida mõistma ja praktikas väljendama tantsu ning muusika omavahelisi seoseid
- improviseerimise ja varieerimise harjutamine, oma muusikalise väljenduse arendamine
- meloodiaga sobivate kaas- ja saatehäälte kujundamine

3. Mängutehnilised oskused

- torupilli võimalikud laadid (G-ioonia, g-dooria, G-lüüdia, G-miksolüüdia, e-eoolia, e-dooria, e-früügia, d-moll harmooniline, d-moll meloodiline, D-miksolüüdia, D-ioonia, d-eoolia, d-dooria)
- kaashäälte mängimine
- erinevad mängutehnilised võtted (avatud ning poolkaetud tehnika)
- noodist lugemise oskus

4. Mõisted

- kaunistused
- diatoonilised laadid
- kaashäääl
- torupilli nimetused muudes kultuurides

5. Oskused

Õpilane:

- valdab torupilli heal tasemel
- oskab pilli hooldada (piugule keele tegemine jne)
- tunneb eesti pärimustantse ja nende iseloomulikumaid muusikalisi tunnuseid, oskab mängida tantsu saateks
- tunneb elementaarseid eesti pärimusmuusika stiilielemente
- suudab musitseerida erinevates koosseisudes
- on võimeline omandama repertuaari kuulmise ja noodi järgi
- oskab omaloomingulisi palasid seada noodikirja

6. Lisategevused

- pillimeistrite külastamine
- erinevate kontsertide ja muude pärimusmuusika sündmuste külastamine, kuuldu-nähtu arutelu õpetajaga
- osalemine pärimusmuusika õppelaagrites ja meistriklassides
- osalemine tantsuklubides pillimängijana

Õppeaine nimetus

PIKKVILE

Eesmärgid

Õppe eesmärgiks on tutvustada ülemhelide skaalal põhinevat vilepillimängimise tehnikat ja võimaldada põhioskuste omandamist iseseisvaks musitseerimiseks pärimusmuusikas. Samuti on eesmärgiks õpilase loomevõime arendamine, muusika kuulamine, arendades tema kujundlikku mõtlemist ja fantaasiat, rütmi- ja muusikatunnetust, artikulatsiooni ja fraseerimist, kuulumisteravust, vormitaju ja hingamist. Oluline on õpilase muusikaliste eelistuste ja omaloomingu toetamine, koosmusitseerimine ning arvestamine teiste pillimängijatega.

Pärimusmuusika seostamine muu taustmaterjaliga – rahvakalender, kombestik, tantsud jne.

I TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on pikkvile baasoskuste omandamine pärimusmuusika lugude kaudu. Õppetöö toimub traditsioonist pärit õppemeetodiga kuulmisele, jäljendamisele ja mälule toetudes. Repertuaariks on peamiselt eesti pärimusmuusika, eelkõige lihtsad laulu- ja pillilood.

2. Programm

Õppetöös on järgmised tegevused:

- pilli ehitusega tutvumine ja heli tekitamine
- pikkvile helirea mängimine lahtise ja kinnise mänguvõttega
- pärimusmuusikast pärit lihtsamate lugude (lauluviisid jm.) ja karjase pillide lugude mängimine
- variatsioonide loomine

- improviseerimine

3. Mängutehnilised oskused

- pillimängu asend (keha asend, huulte asend, pilli hoid)
- hingamine, tooni tekitamine, ühtlane puhumine, erinevate astmete jaoks vastava õhusurve tugevuse leidmine
- lugude meloodiline ja vormiline ülesehitus (motiiv, fraas, osad, läbimäng)

4. Mõisted

- pikkvile helirida – ülemhelid ja naturaalhelid
- kinnine ning lahtine mänguvõte
- vormiosad (motiiv, fraas, osad, läbimäng)
- variatsioon ja improvisatsioon
- pärimuslikud puhkpillid: karjapasun, roopill, torupill, karjavile, parmupill, pajuvile, sokusarv

5. Oskused

Õpilane:

- on omandanud pikkvile mängu baastehnika ja elementaarse pillimänguoskuse
- tajub ülemhelide skaala erinevust
- oskab kohandada kuulmise järgi meloodiaid vastavalt pikkvile skaalale
- oskab algelisel tasemel improviseerida
- tunneb rahvapärase varieerimise põhimõtteid ja oskab neid pillimängus rakendada

6. Lisategevused

- pärimusmuusika sündmuste, kontsertide, õppelaagrite külastamine, kuuldu ja nähtu analüüs õpetajaga
- pärimusmuusika tänapäevaste ja arhiivsalvestuste kuulamine ning

kuulatud materjali analüüsimine koos õpetajaga

II TASE

1. Üldiseloostus

Tutvumine muude kultuuride pikkvile traditsiooniga. Oma muusikalise väljenduse rikastamine varieerimise ja improviseerimise kaudu. Koosmuusitseerimisel teiste pillidega meloodia ja saatehääle kujundamine vastavalt pikkvile helireale. Repertuaari omandamine kuulmise ja nood järgi.

2. Programm

Õppetöös on olulised järgmised tegevused:

- pärimusmuusikast pärit lugude, eesti tantsulugude (ja pärimuslike puhkpillilugude mängimine ning muude kultuuride (näiteks: Norra, Rootsi) pikkvile traditsioonist pärit lugude mängimine
- meloodiaga sobivate kaas- ja saatehääle kujundamine
- tantsuks mängimise praktiseerimine

3. Mängutehnilised oskused

- kaunistused: trillerid, eel- ja järellöögid, glissandod
- kaashääle loomine
- minoorne helirida (poollahtine mänguvõte)

4. Mõisted

- rahvapärased kaunistused
- minoorne helirida
- rahvalaul, rahvamäng, pärimustants, labajalg, polka, reinlender, masurka, valss
- variatsioon, improvisatsioon

- kaashääl, iseseisev saatehääl

5. Oskused

Õpilane:

- valdab pikkvile mängu heal tasemel
- tunneb eesti pärimustantse ja nendele iseloomulikke muusikalisi tunnuseid, oskab tantsuks mängida
- tunneb pikkvilele omast repertuaari ka teiste maade muusikakultuuridest
- kasutab oma mängus pärimuslikke varieerimis- ja kaunistusvõttes ning muid stiilielemente (näiteks: rõhud jne)

6. Lisategevused

- osalemine pärimusmuusika õppelaagrites ja meistriklassides
- osalemine tantsuklubides, soovitavalt mängijana
- võimalusel pikkvile ehitamine ning teiste pärimuslike puhkpillide (roopill, pajuville, savipill, lehepill) ehitamine

Õppeaine nimetus

LÕÕTS

Eesmärgid

Õppe eesmärgiks on õppida mängima erinevaid lõõtspillide tüüpe ja nende mängutehnikaid., samuti tunda eesti pärimusmuusikat, õppida selle kaudu muusikalisi oskusi ning arendada loovust.

Märkus:

Lõõtsapilli tüübid – teppo-lõõts, libliklõõts, 2-3-realist Euroopa päritolu pillid, karmoška.

Lõõtsa mängustiilid – Võru (näiteks: K. Kikas, A. Teppo, E. Lindmets, E. Koovit jt), seto (näiteks: K. Tero jt), Lääne-Eesti ja saarte mängustiilid; põhjamaade mängustiilid; muude maade (näiteks: Iiri, Prantsuse, Vene jm.)

I TASE

1. Üldiseloostus

Õppe eesmärgiks on lõõtsa mängutehniliste baasoskuste omandamine ja pärimuskultuuri erinevate väljendusvormide ning nende tunnuste tundma õppimine.

Õppetöö toimub pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodiga (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod) relatiivses noodi-tundmise süsteemis.

Oluline on harmoonia taju arendamine saate kujundamise abil.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi:

- eesti pärimusmuusikast pärit lugude, peamiselt uuemate rahvalauluviiside ja lihtsamate tantsulugude mängimine
- muusika taju ja mängutehniliste oskuste arendamine
- lihtsate saatevõtete tundmaõppimine
- improviseerimise ja varieerimise võtete tundmaõppimine ja harjutamine
- pärimusmuusikaalaste taustteadmiste omandamine
- muusika kuulamine, eelkõige õpetaja esituses kui ka helisalvestistelt, analüüs õpetajaga
- kaasõpilaste ja õpetajaga koos mängimine, selle kaudu kuulamisoskuse arendamine

3. Mängutehnilised oskused

- hea istumisasend, pingevaba lõõtsa hoidmine ja käte asend
- lõõtsa juhtimine, tooni tekitamine ja kujundamine, lõõtsa vahetus
- vasaku ja parema käe sõrmetehnika eraldi ja koos. Oskus kasutada vasaku käe nelja ja parema käe nelja (2 realisel lõõtsal viit) sõrme
- viisi ülesehituse ja vormi mõisted (heli, meloodiline liikumine, motiiv, fraas, osa ja läbimäng)
- 2- ja 3-osaline meetrum
- erinevad strihhid (*non-legato*, *legato*, *staccato*)
- algteadmised tempost, dünaamikast ja fraseerimisest

4. Mõisted

- pilli ehitus ja osad: kaaned, vahelõõts, nupulaud, õhuklapp, keeltepakud, kinnitus konks, keeled, keelte nahad,
- tantsumuusika (valss, polka, reinlender)
- meloodia, saade
- heli, meloodiline liikumine
- motiiv, fraas, osa ja läbimäng
- improviseerimine, varieerimine
- 2- ja 3-osaline meetrum

- strihhid (*non-legato*, *legato*, *staccato*)
- tempo, dünaamika ja fraseerimine

5. Oskused

Õpilane valdab pilli elementaarsel tasemel. Oskab lihtsamaid pärimusmuusikapalu ja tunneb nende seost pärimuskultuuriga. Musitseerib nii ükski kui ka ansambli koosseisus. On tuttav varieerimise ja improviitseerimise lihtsamate võtetega.

6. Lisategevused

- külastada kontserte ja muid pärimusmuusika sündmusi (lõõtspillimängijate võistumäng Võru Folkloorifestivali raames, Üleriigilised lõõtspillimängijate päevad, Viljandi Pärimusmuusika festival jne), arutelu õpetajaga
- külastada pärimuskultuuri õppelaagreid ja tegutsevaid pillimehi
- tutvuda tantsuklubide tööga

II TASE

1. Üldiseloomustus

Arendada lõõtsa mängutehnilisi oskusi, pärimuskultuuri tundmist ning esitusstiili elemente.

Õppetöö toimub pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodiga, millele lisandub absoluutse nooditundmise süsteemi tundmine.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi:

- eesti pärimusmuusikast pärit lugude, peamiselt tantsulugude (reinlender, valss, polka, labajalavalss, marss jm) mängimine

- muusika taju ja mängutehniliste oskuste arendamine
- saatevõtete harjutamine
- improviseerimise (näiteks: etteantud harmooniale viisi improviseerimine) ja rahvapärase varieerimise harjutamine
- pärimusmuusikaalaste taustteadmiste täiendamine
- muusika kuulamine nii uutelt kui ka arhiivimaterjali salvestustelt, kuuldu analüüs õpetajaga
- kaasõpilaste ja õpetajaga koos mängimine, enese ja kaasmängijate kuulamisoskuse arendamine

3. Mängutehnilised oskused

- eelmisel tasemel omandatud oskuste edasi arendamine
- funktsionaalharmoonilise (liblik-, 2-realise lõõtsa ning karmoškaga ka modaalse) saate kujundamine
- tantsu saatmise harjutamine
- vahetusbassi kasutamine
- heliredeli (põhiduuride) ja kolmkõlade mängimine kokku ja lahku lõõtsaga

4. Mõisted

- labajalavalss, marss
- vahetusbass
- heliredel, kolmkõla

5. Oskused

- valdab pilli heal tasemel
- oskab eesti pärimusliku tantsumuusika repertuaari, tunneb nende iseloomulikumaid tunnuseid ja saatekujundust
- oskab viisile kujundada saateharmoonia
- valdab pärimuslikke stiilivõtteid (tooni tekitamine, kaunistused, varieerimine jne)
- musitseerib nii üksi kui ka ansambli koosseisus

- oskab etteantud harmooniale improviseerida viisi

6. Lisategevused

- õppeaasta jooksul vähemalt nelja erineva kontserdi külastamine, kuuldu analüüs koos õpetajaga
- osalemine pärimusmuusika meistritubades ja õppelaagrites aktiiv-õpilasena
- osalemine tantsuklubides kaasmängijana
- lõõtspillipäevade ja võistumängimiste külastamine

III TASE

1. Üldiseloostus

Arendada lõõtsa mängutehnilisi oskusi, erinevate esitusstiilide tundmist ja praktiseerimist, pärimuskultuuri tundmist.

Õppetöö toimub pärimusmuusikale omase kuulmise järgi õppimise meetodiga, samuti noodikirja kasutamine.

Isikliku mängustiili ja omaloomingu harjutamine.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi:

- eesti pärimusmuusikast pärit lugude ja teiste kultuuride lõõtsa-repertuaari lugude mängimine (näiteks: soome, rootsi, norra, vene, keldi, prantsuse)
- mängutehniliste oskuste arendamine
- erinevate esitusstiilide harjutamine salvestuste põhjal
- saatevõtete harjutamine, ise kaasaahälte loomine
- improviseerimise ja varieerimise harjutamine toetused pärimusmuusikas tuntud traditsioonilistele võtetele
- pärimusmuusikaalaste taustteadmiste süvendamine
- muusika kuulamine nii uutelt kui ka arhiivimaterjali salvestustelt,

kuuldu analüüs koos õpetajaga

- kaasõpilaste ja õpetajaga koos mängimine, enese ja kaasmängijate kuulamisoskuse harjutamine

3. Mängutehnilised oskused

- mängitavate lugude kirjapanemise oskuse täiendamine
- noodistlugemise harjutamine
- kaashääle, nii funktsionaalharmooniale põhineva kui ka modaalse, kujundamine
- heliredelid erinevates strihhides ja tempodes, kolmkõlad akordidena ja arpedžos, nii kokku kui ka lahku lõõtsaga

4. Mõisted

- kaashääli
- arpedžo

5. Oskused

Õpilane valdab pilli väga heal tasemel. Oskab nii eesti pärimusmuusika lugusid kui ka teiste kultuuride lõõtsalugusid. Oskab luua harmoonilist saadet ja sellele põhinevaid kaashääli. Kasutab mängus varieerimist ja improviseerimist. On tutvunud ka teist tüüpi lõõtsapilliga. Musitseerib üksi ja ansambli koosseisus.

6. Lisategevused

- õppeaasta jooksul vähemalt kuue kontserdi küllastamine, kuuldu analüüs koos õpetajaga
- osalemine pärimusmuusika meistritubades ja õppelaagrites aktiivõpilasena
- osalemine tantsuklubides üksikmängijana
- lõõtspillipäevade ja võistumängimiste küllastamine
- Viljandi Kultuuriakadeemia küllastamine

- võimalusel õppida tundma lõõtsa materiaalosa (lõõtspilli hooldus, remont ja häälestamine)

Õppeaine nimetus

PÄRIMUSMUUSIKA AKORDION

Eesmärgid

Lähtudes õpilase muusikalistest eeldustest, omandada läbi eesti ja erinevate rahvaste pärimusmuusika ning akordionitehniliste harjutuste akordionimängu oskused ning isiklik loov lähenemine nii eesti kui ka muude rahvaste pärimusmuusikale.

Õpilase individuaalsest tasemest, aktiivsusest ning huvitatuses lähtudes tema muusikalise loovuse järkjärguline arendamine ning muusikalise profiili loomine.

Vastavalt õpilase individuaalsele muusikalisele arengule ning taotlustele anda nii elementaarsed teoreetilised kui ka praktilised taustateadmised aktiivseks pärimusmuusikaalaseks harrastustegevuseks.

Muusikaline profiil – igal õpilasel on võimalik õpingute jooksul õppekava raames tegeleda kõige rohkem just selle eesti pärimusmuusika stiili omandamisega, mis õpilast ennast kõige rohkem huvitab.

I TASE

1. Üldiseloostus

Akordionimängu on soovitatav alustada 7-8 aastaselt.

Akordionimängu muusikalise ja tehnilise põhja loomine.

Kuulmise ja noodi järgi musitseerimise arendamine ning algteadmiste andmine eesti pärimuskultuurist. Tutvumine ansamblimängu alustega.

2. Programm

Õpingud ja iseseisev töö peavad sisaldama:

- kuulmise järgi musitseerimist ja seda toetavaid harjutusi (näiteks: lihtsate meloodiate järel laulmist ja mängimist)
- lihtsamat omaloomingut
- erinevaid lugude tüüpe (näiteks: labajalg, polka, reinlender, masurka, jne), rahvalaule ja -mänge ning ringmängumeloodiaid eesti pärimusmuusikast
- mängutehnika harjutusi
- varieerimise- ja improvisatsiooniharjutusi
- lihtsaid saateülesandeid (näiteks: tutvumine harmoonilise ja modaalse saatega)
- koosmusitseerimist nii õpetaja kui ka kaasõpilastega
- füüsiliste harjutuste tegemist - teha õpetaja juhendamisel akordioni mängimisele kasuks tulevaid ning akordioni mängimise käigus tekkida võivate vigastuste ennetamist soosivaid füüsilisi harjutusi

3. Mängutehnilised oskused

- pingevaba istumise, instrumendi ja käte asend musitseerimisel
- lõõtsa juhtimine, tooni tekitamine ja kujundamine ning töö lõõtsavahetustega
- nii vasaku kui ka parema käe mängutehnika arendamine, kätevahelise töö koordineerimine
- õpilane suudab kasutada viit parema käe ja nelja vasaku käe sõrme (nimetissõrmest väikese sõrmeni) ning mängida paremal pool akorde ja intervale
- algteadmised strihhidest (*legato*, *staccato*, *non-legato*)
- pöörata tähelepanu artikulatsioonile ja pärimusmuusikale eriomasele mängutehnikale
- tutvuda nii teoorias kui ka praktikas I taseme programmis loetletud mõistetega

4. Muusikalised oskused

- algteadmised fraseerimisest, tempost ja dünaamikast
- algteadmised erinevate lugude tüüpidest (labajalg, polka, reinlender, masurka, marss, jne) ja nende kasutamisest eesti pärimusmuusikas
- noodist lugemise ning kuulmise järgi musitseerimise harjutamine
- enese kuulamise oskuse arendamine

5. Tehnilise arvestuse nõuded

Soovitav sooritada 1-2 korda õppeaastas, vastavalt õpilase edasiminekul.

Vastavalt õpilase eeldustele on esimesel õppeaastal soovitatav mängida kaheksa erinevaid mängutehnilisi oskusi arendavat etüüdi ning õpetaja poolt antud erinevaid tehnilisi harjutusi.

Alates teisest õppeaastast peaks õpilane mängima nii heliredeleid kui ka etüüde.

-C-, G-, D-, F-duurid ja a-, e-mollid ühes oktaavis koos kätega *non legatos* ja *legatos*, alustada kinnise lõõtsaga.

-pikk kolmkõla, kolmehäälsed akordid ja neljahäälsed murdakordid ühes oktaavis koos kätega *non legatos* ja *legatos*, alustada kinnise lõõtsaga. Lõõtsavahetused soovitavalt kas enne või peale nooti, mitte noodi peal, vabalt valitud perioodi järgides.

6. Mõisted

- meloodia, meloodia ülesehitus, vorm, fraasid
- modaalne muusika

Vertikaalne mõtlemine, meloodia on kõige aluseks, helid moodustavad terviku läbi nende erinevate suhete põhitooni. Ühehäälsed meloodiad on modaalsed, samuti eesti pärimusmuusikas torupilli, viiuli, väikekandle ja vileda repertuaar ning regilaul.

- harmooniline muusika

Horizontaalne, akordiline mõtlemine, helid moodustavad terviku läbi nende erinevate suhete akordijärgnevustega, mis omakorda moodustavad iseseisva terviku. Igal akordil on oma põhitoon ning meloodia ei ole enam ainusõltuv meloodias eneses sisalduvast põhitoonist. Mitmehäälsed muusika on harmooniline, samuti eesti pärimusmuusikas

lõõtsa, akordioni, saatekandle repertuaar ning hilisemad rahvalaulud.

- modaalne saade - burdooni kasutamine, lahtised intervallid
- harmooniline saade – T-, S- ja D-funktsioonid ja nende kasutamine saate kujundamisel
- rahvalaul, rahvamäng, pärimustants, lugude tüübid eesti pärimusmuusikas (näiteks: labajalg, polka, reinlender, masurka, mars)
- rütm, meetrum, taktimõõt, tempo
- motiiv, fraas, läbimäng
- heliulatus, heliaste, intervall, kolmkõla, akord
- variatsioon, improvisatsioon
- strihhid - *legato*, *staccato*, *portato*, *non-legato*, artikulatsioon, mängutehnika pärimusmuusikas
- fraseerimine, dünaamika
- helistik; C-, G-, D-, F-duurid ja a-, e-mollid
- pikk kolmkõla, kolmehäälne akord ja neljahäälne murdakord
- lahtine intervall

Helikooslus, mis ei määra otseselt helirea iseloomu, s.t et helikooslusest puudub tavaliselt põhitoonist ülespoole lugedes kolmas aste ehk tertis.

7. Oskused taseme lõpul

Õpilane

- valdab erialainstrumenti arvestataval algelisel tasemel
- suudab musitseerida lihtsamates koosseisudes koos teiste erialainstrumenti mängijatega ning on võimeline omandama repertuaari kuulmise järgi
- on teadlik keha funktsioonidest pilli mängimisel

8. Lisaülesanded

- regulaarne töö instrumendiga 20-60 minutit päevas
- külastada õppeaasta jooksul vähemalt kahte erinevat kontserti ning vestelda kontserdimuljetest koos õpetajaga
- kuulata nii kaasaegseid kui ka arhiivisalvestusi eelkõige eesti pärimusmuusikast

- ning analüüsida kuulatud ja/või nähtud materjali koos õpetajaga
- vastavalt võimalustele külastada koos õpetajaga erinevaid pärimuskultuuri õpetavaid õppeasutusi nii Eestis kui ka väljaspool Eestit
 - vastavalt võimalustele võtta osa erinevatest pärimuskultuuri-teemalistest kursustest ja meistriklappidest
 - vastavalt võimalustele osaleda lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites nii Eestis kui ka väljaspool Eestit
 - tutvuda tantsuklubide tööga

9. Esinemise kord

Lisaks kõikidele ühiste sooritusnõuetele esitada tasemeeksamil neli lihtsat peast mängitud lugu soovitatavalt eesti pärimusmuusikast, milledest kaks soovitatavalt koos õpetajaga või ansambli koosseisus. Paladele lisaks esitada vabalt valitud laadis modaalse improvisatsiooni näide, kasutades 5-6 nooti, mis võib olla esitatud kas saatega või ilma.

II TASE

1. Üldiseloostus

Arendatakse süvendatult nii tehnilisi kui ka muusikalisi oskusi erialainstrumentidil.

Pühendatakse lähemalt omaloomingule, improviseerimisele ning varieerimisele nii saate kui ka meloodia mängimisel.

Tegeletakse tantsuks mängimisega.

Arendatakse kuulmise ja noodi järgi musitseerimise oskust.

Süvenetakse akordioni kasutamisesse ansambli-töös.

2. Programm

Õpingud ja iseseisev töö peavad sisaldama:

- kuulmise järgi musitseerimist ja seda toetavaid harjutusi (näiteks: meloodiate järele laulmist ja mängimist)

- omaloomingut
- erineva karakteriga muusikapalu eesti pärimusmuusikast (näiteks: labajalg, polka, reinlender, löss, masurka, jne)
- mängutehnika harjutusi
- varieerimise ja improvisatsiooni harjutusi
- teatud esitusstiili (näiteks: teatud pillimehe, piirkonna, kultuuri stiil) süvenemist ja selle analüüsimist õpetaja juhendamisel
- saateülesandeid: meloodiaga sobivate kaas- ja saatehäälte kujundamine ja kasutamine, harmoonilise ja modaalse saate kujundamine ning kasutamine
- tutvumist tantsumuusikaga eesti pärimuskultuuris, õppida mõistma ja praktikas väljendama tantsu ja muusika omavahelisi seoseid
- vastavalt võimalustele ja õpilase arengule tantsuks mängimise praktikat
- koosmusitseerimist nii õpetaja kui ka kaasõpilastega
- erinevate instrumentaalsete ja vokaalsete arhiivisalvestustega tutvumist erialatundides ja nende analüüsimist koos õpetajaga
- lavalise treeningu harjutusi
- füüsiliste harjutuste tegemist - teha õpetaja juhendamisel akordioni-mängimisele kasuks tulevaid ning akordionimängimise käigus tekkida võivate vigastuste ennetamist soosivaid füüsilisi harjutusi

3. Mängutehnilised oskused

- esimesel tasemel omandatud oskuste edasiarendamine
- tehniliste võtete edasiarendamine
- süvenemine pärimusmuusikale eriomasesse mängutehnikasse
- võimaluse korral tutvuda meloodiabasside süsteemi ja selle kasutamisega pärimusmuusikas

4. Muusikalised oskused

- tutvuda nii teoorias kui ka praktikas II taseme programmis loetletud mõistetega ning korrata I taseme programmis loetletud mõisteid
- noodimaterjali süvendatud kasutamine lisaks kuuldelisele lugude omandamisele

- mängitavate lugude ja omaloomingu kirjapanemise oskuse arendamine

5. Tehnilise arvestuse nõuded

1-2 korda õppeaastas, vastavalt erialaõpetaja poolt esitatud nõudmistele ning õpilase arengule.

Soovitavad nõuded:

-kaheksa erinevaid mängutehnilisi võtteid arendavat etüüdi aastas vastavalt õpetaja valikule

-C-, G-, D-, A-, F-, B-, Es-duurid ja a-, e-, h-, d-, g-mollid ühes oktaavis koos kätega *staccatos* ja *legatos*, alustada kinnise lõõtsaga.

-pikk kolmkõla, duurides lisaks dominantseptakordi pikk septakord, kolmehäälsed akordid ja neljahäälsed murdakordid ühes oktaavis koos kätega *staccatos* ja *legatos*, kahes tempos, alustada kinnise lõõtsaga. Lõõtsavahetused peavad olema tehniliselt laitmatud, vabalt valitud perioodi järgides

6. Lisaülesanded

- õppeperioodi ajal regulaarne töö instrumendiga 20-60 minutit päevas, võimaluse korral rohkem

- külastada õppeaasta jooksul vähemalt nelja erinevat kontserti ning vestelda kontserdimuljetest koos õpetajaga

- külastada koos õpetajaga vastavalt võimalustele erinevaid pärimuskultuuri õpetavaid õppeasutusi nii Eestis kui ka väljaspool Eestit

- vastavalt võimalustele osa võtta erinevatest pärimuskultuuriteemalistest kursustest ja meistriklappidest

- osaleda vastavalt võimalustele lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites nii Eestis kui ka väljaspool Eestit

- osaleda tantsuklubides kaasmuusikuna

7. Mõisted

- funktsionaalsele harmooniale toetuv kaashääli

- iseseisev saatehääli

- tonaalne keskus

Esineb modaalses muusikas, võrreldav toonikaga harmoonilises muusikas. Meloodia põhitoon (võib mõningatel juhtudel ja instrumendist sõltuvalt burdoonina meloodiale kaasa heliseda, näiteks: viiulil lahtise keelena) on tavaliselt meloodiafiguuride suhtes kesksel positsioonil kui teised meloodias esinevad toonid. Põhitooni ehk tonaalse keskuse ümber on ülesehitatud nii skaala kui ka meloodiline liikumine.

- mikrotoonid

Toonid mis asetsevad pooltoonide vahel läänemaailmas kasutusel olevas temperereeritud skaalas, mille järgi on häälestatud enamik temperereeritud instrumente nagu näiteks klaver ja akordion.

- helilaad

- löss

- meloodiabasside süsteem

- dominantseptakord

8. Oskused taseme lõpul

Õpilane:

- valdab erialainstrumenti heal tasemel, suudab musitseerida erinevate koosseisudega ansamblites

- on võimeline omandama repertuaari nii kuulmise järgi kui ka noodi-
materjali kasutades

- on omandanud varieerimisoskuse, on oma mängus võimeline kasutama
nii modaalselt kui ka harmoonilist saadet ning looma meloodiaga sobivaid
kaashääli.

- oskab eristada erinevate lugude tüüpe eesti pärimusmuusikas ning neid
nii kontserdilaval kui ka tantsusaatena esitada

- on suuteline ise välja mõtlema ja kirja panema lihtsamaid oma-
loomingulisi lugusid

- on suuteline noodist lugema lihtsamaid lugusid

- on teadlik keha funktsioonidest pillimängimisel ning oskab teha
elementaarseid pillimängimist soodustavaid harjutusi

9. Esinemise kord

Kohustuslikud on kaks ettemängu aastas ning vähemalt kaks avalikku esinemist õppeaasta jooksul.

Tasemeeksamil esitatakse II tasemel omandatud materjalil põhinevad viis lihtsat peast mängitud lugu, milledest kaks oleks soovitatav mängida koos õpetajaga või ansambli koosseisus. Lugude esitustes peaksid kajastuma õpilase modaalse ja harmoonilise improviseerimise ning varieerimise ja erinevate saatevõimaluste kasutamise oskus.

Eelnevale lisaks esitada lihtne saateülesanne, mille õpilane saab ette valmistada nädal enne eksamit.

Lisaks tasemeeksamile peavad kolmandale tasemele siirdumiseks täidetud olema kõik teisel tasemel ette nähtud ülesanded.

III TASE

1. Üldiseloostus

Arendatakse veelgi põhjalikumalt nii tehnilisi kui ka muusikalisi oskusi oma erialainstrumendil.

Tegeletakse süvendatult omaloominguga, arendatakse mitmekülgset improviseerimis- ning varieerimisoskusi.

Pühendatakse arhiivimaterjali tõetruule ja isikupärasele tõlgendamisele.

Õpitakse analüüsima nii enda kui ka teiste mängu.

Tegeletakse põhjalikult lavalise treeninguga.

Antakse nii teoreetilised kui ka praktilised põhiteadmised tantsija ja muusiku koostööst tantsupõrandal.

2. Programm

Õpingud ja iseseisev töö peavad sisaldama:

- kuulmise järgi musitseerimist ja seda toetavaid harjutusi
- omaloomingut
- erinevate lugude tüüpe nii eesti kui ka muude vabalt valitud kultuuride

pärimusmuusikast

- mängutehnika harjutusi
- varieerimise ja improvisatsiooni harjutusi
- jätkata põhjalikumalt teatud mängustiili (näiteks: teatud pillimehe, piirkonna, maa stiil) süvenemist ja selle analüüsimist õpetaja juhendamisel
- erinevaid saateülesandeid:
 - funktsionaalharmoonilisel põhjal meloodiaga sobivate, erinevate kaashääle kujundamine ning kasutamine (näiteks: tertsi, seksti intervallis, automaatses intervallis);
 - iseseisva saatehääle kujundamine ning kasutamine;
 - modaalse saate kujundamine ning kasutamine (näiteks: burdoon, meloodiat otseselt järgiv saatehääle, avatud intervallid, avatud kõlaga erinevad kooskõlad, ostinaato, jm.)
- lavalist treeningut
- tantsuks mängimise praktikat
- arhiivisalvestustega tutvumist erialatundides, nii iseseisvalt kui ka võimalusel arhiivikülastuste näol, kuulatud ja/või nähtud materjali analüüsimist koos õpetajaga
- koosmuutseerimist nii õpetaja kui ka kaasõpilastega
- füüsiliste harjutuste tegemist: teha õpetaja juhendamisel akordioni-mängimisele kasuks tulevaid ning akordionimängimise käigus tekkida võivate vigastuste ennetamist soosivaid füüsilisi harjutusi
- eesti pärimusmuusikas esinevate instrumentidega tutvumist ning võimaluse korral mingi lihtsama instrumendi ehitamist

3. Mängutehnilised oskused

- eelmistel tasemetel omandatud oskuste edasi arendamine
- tehniliste võtete edasi arendamine
- võimaluse korral jätkata tutvumist meloodiabasside süsteemi ja selle kasutamise pärimusmuusikas

4. Muusikalised oskused

- noodist lugemise ja kuulmise järgi musitseerimise jätkuv arendamine
- tutvuda nii teoorias kui ka praktikas III taseme programmis loetletud mõistetega ning korrata I ja II taseme programmis loetletud mõisteid

5. Tehnilise arvestuse nõuded

1-2 korda õppeaastas, vastavalt erialaõpetaja poolt esitatud nõudmistele ning õpilase arengule.

Soovitavad nõuded:

- kaheksa erinevaid mängutehnilisi oskust arendavat etüüdi aastas vastavalt õpetaja valikule
- C-, G-, D-, A-, E-, H-, F-, B-, Es-, As-duurid ja a-, e-, h-, fis-, cis-, gis, d-, g-, c-, f-mollid ühes oktaavis (vastavalt õpilase arengule kahes oktaavis) koos kätega *non legatos*, *legatos* ja *staccatos*, alustada kinnise lõõtsaga
- pikk kolmkõla, duurides lisaks dominantseptakordi pikk septakord, mollides vähendatud seitsmenda astme pikk septakord, kolmehäälsed akordid ja neljahäälsed murdakordid ühes oktaavis (vastavalt õpilase arengule kahes oktaavis) koos kätega *non legatos*, *legatos* ja *staccatos*, kahes tempos, alustada kinnise lõõtsaga. Lõõtsavahetused peavad olema tehniliselt laitmatud, vabalt valitud perioodi järgides
- soovi ja õpilase arengu korral tutvuda kromaatilise heliredeliga ja heliredelite tertsis, sekstis ning lahku mängimise võimalustega

6. Mõisted

- automaatne intervall

Saatehääli ei järgi harmoonia funktsioonidega sobivaid helisid, vaid liigub samas intervallis kogu aeg meloodiale kaasa.

7. Oskused taseme lõpul

Õpilane:

- valdab erialainstrumenti väga heal tasemel, suudab musitseerida erinevate koosseisudega ansamblites ning on võimeline omandama repertuaari kuulmise järgi ja noodimaterjali kasutades
- oskab oma mängus kasutada erinevaid tämbreid, tehnilisi võtteid, rütme, kooskõlasid, kaashääli, harmoonilist ja modaalset saadet, varieerida ja improviseerida erinevatel põhimõtetel
- on suuteline ise välja mõtlema, kirja panema ning erinevatele koosseisudele seadma lihtsamaid omaloomingulisi lugusid
- suudab tõlgendada arhiivisalvestuste materjali oma erialainstrumendil
- on suuteline lodusalt noodist lugema lihtsamaid lugusid
- on suuteline analüüsima nii enda kui ka teiste mängu
- oskab esineda enesekindlalt ja korrektselt nii kontserdilaval kui ka tantsusaatjana
- on teadlik keha funktsioonidest pillimängimisel ja oskab vältida pillimängimise käigus tekkida võivaid vigastusi

8. Lisäülesanded

- õppeperioodi ajal regulaarne töö instrumendiga vähemalt 60 minutit päevas, võimaluse korral rohkem
- külastada õppeaasta jooksul vähemalt kuut erinevat kontserti ning vestelda kontserdimuljetest koos õpetajaga
- vastavalt võimalustele külastada erinevaid pärimuskultuuri õpetavaid õppeasutusi nii Eestis kui ka väljaspool Eestit
- vastavalt võimalustele võtta aktiivliikmena osa erinevatest pärimuskultuuri teemalistest kursustest ja meistriklappidest
- vastavalt võimalustele osaleda lastele ja noortele mõeldud pärimuskultuuri õppelaagrites nii Eestis kui ka väljaspool Eestit
- osaleda tantsuklubides nii kaas- kui ka iseseisva muusikuna üksi ning erinevates koosseisudes

9. Esinemiste kord

- Kohustuslikud on kaks ettemängu aastas ning vähemalt kolm avalikku esinemist õppeaasta jooksul

- Taseme lõpus sooritatakse lõpueksam. Kava pikkus peab olema vähemalt 30 minutit. Ajaliselt pool kavast võib olla esitatud saatega. Kava peab sisaldama stiililiselt erinevaid näiteid nii eesti kui ka muude vabalt valitud pärimuste pärimusmuusikast. Õpilane peab olema suuteline näitama oma oskusi nii solistina, ansambli liikmena kui ka tantsusaatjana. Kavas peab sisalduma näide õpilase modaalsest (vahetult enne eksamit komisjoni poolt antud laad) ja harmoonilisest (vahetult enne eksamit komisjoni poolt antud harmoonia) improviseerimisoskusest.
- Lisaks eelnevale tuleb esitada saateülesanne, mille õpilane saab ette valmistada nädal enne eksamit.

Õppematerjal

- kasutada kõiki õppekava lõpus õppematerjalide nimekirjas toodud materjale
- õpetaja vabal valikul võib kasutada ka klassikalise akordioni õppekavas nimetatud materjale
- Viljandi Kultuuriakadeemia (VKA) pärimusmuusika akordioni eriala üliõpilaste põhipilli õppeprogrammi kirjalik töö "Just sellest akordionimängust" Viljandi, 2003 koostanud Tuulikki Bartosik (saadaval programmi koostaja ja VKA akordioniõpilaste käest)
- kõik VKA harjutustööd ja salvestused
- erinevates eesti pärimusmuusika arhiivides leiduv nii kuulatav, vaadatav kui ka loetav materjal.

Õppeaine nimetus:

KOOSMÄNG

Eesmärgid:

Õppe eesmärgiks on anda õpilastele koosmängu kogemus, praktiseerida ja edasi arendada erialas omandatud oskusi.

Pärimuslike ansamblivormide harjutamine.

Nauditava kõlapildi ja muusikalise kujundlikkuse loomine.

Luuu alus õpilase muusikalise eneseteostuse arendamiseks.

II TASE

1. Üldiseloostus

Õppetöö läbiviimiseks moodustatakse erinevatest pillidest rühmad. Eelduseks on pilli valdamine vähemalt vastavalt I taseme nõuetele ning õpilane peab oskama ka oma pilli mängukorda seada ja häälestada.

Õpilane osaleb töös peamiselt oma erialapillil ja lauldes või ka lihtsamaid rütmipille kasutades.

2. Programm

Koosmängu repertuaariks on I tasemel omandatud lood ja uued õpitavad lood eesti pärimusmuusikast – rahvalaulud, rahvamängu- ja pillilood, aga ka näiteid teiste rahvaste pärimusmuusika kultuuridest.

Tunnitegevuses on soovitatav õpilase aktiivne kaasamine lugude muusikalisel kujundamisel ja lõpliku vormi viimistlemisel.

Õppeprotsess toimub kuulmisele toetuva metoodika põhjal. Ülesmärkimiseks võib kasutada algul skeeme ja tabulatuure, edaspidi ka noodikirja.

3. Oskused

Õpilane valdab järgmisi tegevusi:

- modaalsel mõtteviisil põhinevad seade ja saate kujundamise võtted:
 - unisoonis ja oktaaviunisoonis mängimine
 - burdooni mängimine
 - rütmistatud ja liikuva burdooni kujundamine ja mängimine
 - erineva pikkusega ostinaato kujundamine ja mängimine
 - saatehääle mängimine
- kaanonis mängimine
- harmooniliste põhifunktsioonide taju arendamine ja mängimine
- harmoonia põhifunktsioonidele põhineva lihtsa kaashääle kujundamine ja mängimine
- ühtse tempo tajumine ja selles püsimine
- enese ja kaasmängijate kuulamine ansamblis
- koosmängu kõla ja dünaamika jälgimine, oma pilli kõlalise tasakaalu leidmine koosmängus
- meloodia kui ka saatehääle mängija roll ansamblis
- lugude seadmine lihtvormide raames

4. Mõisted

- taktimõõt, rütm, tempo
- meloodia, saade, kaashääle
- burdoon
- kaanon
- ostinaato
- harmoonia funktsioonid, akord, akordi põhikuju
- vorm, lihtvormi jagunemine (motiiv, lause, periood)

5. Lisategevused

- esinemised
- võimalusel kontsertide külastamine ja arutelu
- muusika kuulamine helikandjatelt ja arutelu

- osavõtt pärimusmuusika õppelaagritest, festivalidest jne

6. Esinemiste kord

- Avalik esinemine vähemalt kaks korda aastas
- Taseme lõpus avalik esinemine 15 min. kestva kavaga

III TASE

1. Üldiseloostus

Õppetöö läbiviimiseks moodustatakse erinevatest pillidest rühmad, eelduseks on pilli algtasemel mängutehnika valdamine. Õpilane osaleb töös peamiselt oma erialapillil ning lauldes, võib kasutada ka lisapilli.

2. Programm

Koosmängu repertuaariks on lood eesti, aga ka teiste rahvaste pärimusmuusika kultuuridest.

Tunni tegevuses on soovitatav õpilase aktiivne kaasamine lugude muusikalisel kujundamisel ja lõpliku vormi viimistlemisel.

Õppeprotsess viiakse läbi valdavalt kuulmisele toetuva metoodika põhjal, kasutatakse ka noodikirja ning muid muusika ülesmärkimise võtteid (skeemid, akordimärgid jne).

Innustatakse õpilase omaloomingulist initsiatiivi.

3. Oskused

Õpilane valdab järgnevaid tegevusi:

- meloodia varieerimine
- pärimusliku tertsi- või kvintintervallilise kaashääle kasutamine
- funktsionaalsele harmooniale toetuva saatekujunduse ja kaashäälte võtted:
 - liikuva bassi kujundamine ja mängimine

- 3- või 6-intervallis liikuva kaashääle kujundamine omal pillil ja koostöös mõne teise pilliga
 - sekunda kujundamine ja mängimine omal pillil ja koostöös mõne teise pilliga
 - iseseisva saatehääle kujundamine
- erinevate pärimuspillide mänguvõtetest lähtuvate mängutehniliste strihhide kasutamine oma mängustiili kujundamisel ansambelis
 - vormiosade kujundamine koosmusitseerimisel
 - transponeerimine
 - moduleerimine
 - loo alustamine ja lõpetamine (eelmäng, lõpukäik jne.)
 - lühikeste improviseerimisele põhinevate vormiosade harjutamine

4. Mõisted

- harmoonilised funktsioonid, kolmkõlad ja põhiseptakordid pööretega
- liikuv bass
- sekunda
- kaashäääl (meloodiat ja harmoonia funktsioone järgiv saatehäääl)
- iseseisev saatehäääl
- varieerimine, improviseerimine
- eelmäng
- lõpetus
- transponeerimine
- modulatsioon

5. Lisategevused

- tutvumine erinevate pärimusmuusika ansamblimängu koosseisuliste võimalustega audio ja video vahendusel
- esinemised
- kontsertide ja festivalide külastamine ja arutelu
- osavõtt pärimusmuusika õppelaagritest

6. Esinemiste kord

- Avalikud esinemised sõltuvalt kava pikkusest ja kontsertide eripärast nii tihti kui võimalik
- Taseme lõpus avalik esinemine 20 min. kestva kavaga, kus iga õpilane saab ennast näidata nii meloodia kui ka saatepartii mängija rollis

Õppeaine nimetus

LAUL JA NOODITUNDMINE

Õppeaine eesmärk

Õpetuse eesmärgiks on arendada õpilastes muusikalist kirjaoskust ja analüüsivõimet. Õpitakse muusika tajumist, nooditundmist, ülesmärkimist ja põhilisi teoreetilisi mõisteid, seda valdavalt eesti pärimusmuusika põhjal. Antakse praktilisi oskusi rahvalaulude laulmiseks, tutvutakse erinevate esitusstiilidega.

Programmis toodud näited pärinevad C. Roose koostatud kogumikust “Kooli Folkloorikogumik”. Avita, 2003. Näidete põhjal on soovituslik leida ja õppida kodukoha järgseid variante teistest rahvalaulu kogumikest.

I TASE

1. Üldiseloostus

Õpetamisel kasutatakse relatiivset nooditundmise meetodit. Põhirõhk on rütmitunnetuse ja laaditaju arendamisel, õige ja vaba häälejuhtimise kujundamisel, samuti kuuldelise analüüsivõime arendamisel.

Lauluvara koosneb valdavalt eesti rahvalauludest (regilaulud, ahelaulud, laulumängud ja tantsulaulud). Mõnede laulutüüpide põhjal (näiteks: onnimanni, mardi- ja kadrilaulud jne) võib harjutada ka sõnade improviseerimist.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi:

- rütmitaju ja meetrunitunde arendamine
- astmetaju arendamine

- muusikalise mälu treenimine
- kuuldeline transponeerimine
- meloodiliste ostinaatode loomine ja harjutamine (näiteks leedu pärimusmuusikas tuntud sutartine)
- mitmehäälsuse harjutamine kaanonite kaudu, burdooni rakendamine
- funktsionaalsuse mõiste harmoonias
- vormitaju arendamine (motiiv, fraas, lause, värsirida: üherealine viis, kaherealine viis)

3. Muusikalised oskused

Rütm ja taktimõõt

Õpilane:

- tunneb rütme täisnoodist kuueteistkümnendikeni silpnimetustega, oskab koputada, kirjutada, kuulmise järgi üles kirjutada (rütmidiktaadid)
- tunnetab 2 ja 3 osalist meetrumit
- teab ja oskab tantsude põhisamme (põhimeetrumeid): labajalavalss, reinlender, polka
- valdab ostinaatode rakendamist ja loomist
- valdab rütmilise improvisatsiooni elemente

Laadid, intervallid ja akordid

Õpilane:

- oskab laulda laade (duur, moll, pentatoonika)
- kuuleb ja oskab laulda pool- ja tervet tooni
- tunneb, kuuleb ja oskab laulda intervale: p1, p4, p5, v3, s3, v2, s2
- teab funktsionaalsel harmoonial põhinevaid kolmkõlasid (T, D, S), oskab kuulamisel eristada kolmkõla funktsionaalset kuuluvust (lühikesed järgnevused, kiirusdiktaadid)

Muud oskused

Õpilane:

- valdab noodikirja algteadmisi – noodijoonestik, abijooned, noodivarte õigekiri, JO-võtme kasutamine, viulivõtme tundmine
- tunneb klaviatuuri

4. Mõisted

Üldmuusikalised mõisted

duur, moll, tervetoon, pooltoon, põhitoon, kõrvalaste, juhttoon, pentatoonika, tetrahord, toonika, dominant, subdominant, meloodia astmeline liikumine, meloodia hüppeline liikumine, motiiv, fraas, lause, kaanon, sekvents, intervall, kolmkõla, akord, burdoon, ostinaato, transponeerimine, 2- ja 3-osaline meetrum, taktimõõt, röhuline taktiosa, rõhutu taktiosa, fermaat, läbimäng, osa, lause, fraas, motiiv

Pärimusmuusika mõisted

folkloor, pärimuslaul, regilaul, ahellaul, riimiline pärimuslaul, värsirida, refrään, pärimustants, reinlender, polka, valss, viirg, ringjoon, laulumäng, voorimäng, viirumäng, ringmäng, roll, päripäeva, vastupäeva, liisutus

5. Lisategevused

- ekskursioonil osalemine kohtumaks traditsioonikandjatega võimalikult ehedas keskkonnas (kirmaskid Setumaal, paikkondlikud festivalid, kohtumised lauljate, pillimängijate ja pillimeistritega jne)
- osalemine pärimusmuusika õppelaagris vähemalt üks kord õppeaasta jooksul

6. Nõuded

- laulumängu esitused: osata läbi viia 5 laulumängu, näiteks: Talumehe-mäng, Väravamäng, Rikka ja vaese mäng, Kassi ja hiire mäng, Hobusemäng (Kaarma khk., ühehäälnene)
- rahvalaulud: esitada peast 10 laulu, näiteks: Kits karja, Liiri-lõõri, Onnimanni, Loomine, Kandle tegemine, Laulu võim, kalendrilaulud: mardi- ja kardilaulude tsüklid, kiigelaul, jaanilaul
- lauluga tantsud: osata 3 tantsu laulu saatel, näiteks: 1-2-3-4-5-6-7, Kiigadi-kaagadi, labajalalaul
- muusikaliste oskuste kontroll: rütmidiktaat, kuuldeline meloodiline diktaat, intervallide ja kolmkõlade laulmine, lihtsate järgnevuste kuulamine ja äratundmine, noodist laulmine

II TASE

1. Üldiseloomustus

Õpetamisel kasutatakse absoluutset nooditundmise meetodit.

Lisandub akordide ja intervallide õpetus, alustatakse algteadmiste andmist vormiõpetuses.

Põhirõhk on regilaulude põhjalikumal uurimisel ja õppimisel.

Lauluvara koosneb regilauludest, laulumängudest, riimilistest lauludest ja tantsulauludest.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi

- eellöögi, sünkopeeritud rütmi, triooli ja pide tundmaõppimine
- taktimõõdu 3/8 (labajalavalss) tundmaõppimine
- tähtnimede tundmine
- laadide ja helistike tundmine kuni kolme märgini
- akordide tundmine: kuulamine, laulmine, määramine, ehitamine
- meloodilised ja harmoonilised intervallid
- varieerimise harjutamine (tekstilis-rütmiline ja meloodiline varieerimine, varieerimisharjutuste kirjutamine)
- improviseerimise harjutamine (regiviisidele põhinev ja vaba improviseatsioon)
- transponeerimine kirjalikult 3 märgiga helistike piires
- pärimusmuusika lugude vormi analüüsimine

3. Muusikalised oskused

Rütm ja taktimõõt

Õpilane:

- tunneb ja oskab kasutada eellööki, sünkopeeritud rütmifiguure, triooli ja pidet
- tunneb taktimõõtu 3/8 (labajalavalss)

Laadid, intervallid ja akordid

Õpilane:

- tunneb tähtnimesid
- tunneb helistikke kuni kolme märgini
- tunneb laadide (mulli kolm kuju, miksolüüdia, dooria) struktuure nii kuulmise järgi kui laulmisel
- eristab meloodilisi ja harmoonilisi intervalle
- tunneb intervalle, v6, s6, v7 ja s7 nii kuulmise järgi kui laulmisel, oskab neid määrata ja ehitada
- tunneb dominantseptakordi nii kuulmise järgi kui laulmisel
- tunneb kolmkõla pööordeid duuris ja mollis nii kuulmise järgi kui laulmisel, oskab neid määrata ja ehitada

Laulmine

Õpilane:

- valdab varieerimist algtasemel
- valdab improvisatsiooni algtasemel

Muud oskused

Õpilane:

- teab bekarri, bemolli ja dieesi tähendusi ja oskab neid kasutada
- valdab kirjalikku transponeerimist 3 märgiga helistike piires
- omab ettekujutust pärimusmuusika lugude vormi analüüsist
- tunneb bassivõtit

4. Mõisted

Üldmuusikalised mõisted

pide, triool, miksolüüdia, dooria, loomulik moll, harmooniline moll, meloodiline moll, juhttoon, eelläök, sünkoop, kvindiring, konsonants, dissonants,

Pärimusmuusika mõisted

mõttekordus, algriim, värsimõõt, poolvärss, värsijalg, eeslaulja, leegajus, traditsioon, pärimus, varieerima, varieeruma, variatsioon, kontratants, voortants, ringtants, paaristants, vahetantsuga ringmäng

5. Lisategevused

- kohtumised traditsioonikandjatega oma kodupaigas (rahvaluule kogumise esimesed oskused)
- osalemine pärimusmuusika õppelaagris vähemalt üks kord õppeaasta jooksul

6. Nõuded

- laulu-mängu esitused: osata läbi viia 5 laulumängu, näiteks: Till-lill-lippu linnaksed, Klopandi, Linnamäng, Sõrmusemäng, Karumäng
- pärimuslaulud: esitada peast 10 laulu, näiteks: Kuidas kapsad kasvid teil, Saatsin poisi kaera lõikma, Imelaul, Ühtelaulmine, Kullast kodu, kalendrilaulud: mardi- ja kardilaulude tsükliid, mõistatuslaul, vastlaulud, kiigelaulud
- lauluga tantsud: 3 tantsu laulu saatel, näiteks: labajalalaul, Kolmepaari-tants, Kupparimuori
- muusikaliste oskuste kontroll: meloodiline diktaat, rütmidiktaat, intervallide ja akordide laulmine, ehitamine, kuulamine ja äratundmine, laadide laulmine, kolmkõla pöörete ehitamine ja laulmine, noodist laulmine

III TASE

1. Üldiseloostus

Suuremat rõhku pööratakse vormi- ja mitmehäälsuse õpetusele. Harjutatakse elementaarseid oskusi seadete loomiseks.

Õpitakse tundma regilaulude muusikaliste stiilide erinevusi liigiti ja piirkonniti ning mitmehäälsust rahvalaulutraditsioonis. Õpitakse tundma rahvapärase varieerimise lihtsamaid võtteid regilauludes.

Lauluvara koosneb regilauludest, riimilistest lauludest ja rahvapärastest koraalilauludest.

2. Programm

Õppetöö sisaldab järgmisi tegevusi

- taktimõõdu 6/8 (labajalavalss) ja vahelduva taktimõõdu tundmaõppimine
- helistike tundmine kuni nelja märgini
- transponeerimine kirjalikult 3 märgiga helistike piires
- intervallide ja akordide tundmine: kuulamine, laulmine, määramine, ehitamine
- akordimärkide tundmine ja kasutamine
- harmoniseerimine
- kuuldaliste kaashäälte loomine ja ülesmärkimine
- omaloominguliste lugude ülesmärkimine
- regilaulude viiside varieerimine
- pärimusmuusika lugude vormi analüüsimine

3. Muusikalised oskused

Rütm ja taktimõõt

Õpilane:

- valdab 6/8 taktimõõtu ning vahelduvat taktimõõtu

Laadid, intervallid ja akordid

Õpilane:

- tunneb helistikke kuni nelja märgini (miinimum)
- teab kvindiringi ja oskab seda süsteemi kasutada
- tunneb akordimärke C, C7, CM7, Cm7, C sus4, C76, oskab nende põhjal kujundada algtasemel harmoonilist saadet, tunneb neid akorde kuulmise järgi
- tunneb II ja VI astme akorde harmoonilises järgnevuses kuulmise järgi ja oskab neid kasutada
- tunneb autentset ja plagaalset lihtjärgnevust kuulmise järgi, oskab akorde vastavasse lihtjärgnevusse ise seada

Laulmine

Õpilane:

- oskab luua ja ülesmärkida kaashääli
- oskab algtasemel luua ja ülesmärkida omaloomingulisi lugusid

Muud oskused

Õpilane:

- teab iseloomulikumaid regilaulude muusikaliste stiilide erinevusi liigiti ja piirkonniti
- oskab varieerida regilaulude viise
- improviseerib tekste antud laulutüübile eelnevate eeskujude põhjal

4. Mõisted

Üldmuusikalised mõisted

kvindiring, vahelduv taktimõõt, autentne järgnevus, plagaalne järgnevus, intoneerimine, intonatsioon, mikrotoon, tempo, aktsent, kaunistus, improvisatsioon

Pärimusmuusika mõisted

stiil, autentsus, folklorist, laululiik, laulutüüp, lauluvariant, vormel, peavärss, parallelvärss, parallelism, alliteratsioon, retsitatiivne stiil, laululine stiil, murtud värss, vahelthingamine, heterofoonia

5. Lisategevused

- osalemine pillimängijana tantsuklubis ja ringmängude ning laulumängude läbiviijana/abilisena
- osalemine pärimusmuusika õppelaagrites
- osalemine Viljandi Pärimusmuusika Festivalil
- Viljandi Kultuuriakadeemia külastamine
- Eesti Rahvaluule Arhiivi külastamine

6. Nõuded

- lihtsa seade loomine kolmele palale
- pärimuslaulud: esitada peast 15 laulu (soovitavalt erinevad Eesti piirkonnad)

- tantsumuusika tundmine kuulamise põhjal õpitud tantsude piires
- muusikaliste oskuste kontroll: meloodiline diktaat, rütmidiktaat, helistike tundmine ja laulmine, intervallide ja akordide laulmine, ehitamine, kuulamine ja äratundmine, akordimärkide järgi harmoonia leidmine klaveril, noodist laulmine

Õppematerjal

- Pärimus pärijale. Koostanud ja toimetanud I. Rüütel. Eesti Kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakond. Tartu, 2000
- Tampere, H. Eesti rahvapillid ja rahvatantsud. Tallinn, 1975
- Tampere, H. Eesti rahvalaule viisidega I-V. Tallinn, 1956-1965
- Hurt, J. ja teiste kogudest. Eesti rahvalaulud I, II. Tartu, 1926, 1932
- Eesti rahvalaulud. Antoloogia I-IV. Toim. Ü. Tedre. Tallinn, 1969-1974
- Kõivupuu, M. Tsirr-virr lõokõnõ. Võro Instituut, 1999
- Oras, J. Muhu laulud. Meie repertuaar. Tallinn, 1991
- Vana kannel III, Kuusalu vanad rahvalaulud. Tallinn, 1938
- Vana kannel IV, Karksi vanad rahvalaulud. Tartu, 1941
- Vana kannel V, Mustjala. 1985
- Vana kannel VI, Haljala I ja II. 1989
- Vana kannel VII, Kihnu. Tartu, 1997
- Vana kannel VIII, Jõhvi ja Iisaku. Tartu 1999
- Rüütel, I. Ühte käivad meie hääled I. Tallinn, 1997. (Väike-Maarja kihelkonna regilaulud)
- Rüütel, I. Ühtekäivad meie hääled II. Tartu, 2001. (Kadrina ja Rakvere kihelkonna regilaulud)
- Rüütel, I. Eesti uuemad laulumängud I-II. Tallinn, 1980, 1983
- Vals, A. Põlvamaa vanad lastelaulud. Põlva, 1996
- Viidang, E. Kolga-Jaani vanad laulud. (1997)
- Torop, K. Kontratantsud. Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, Eesti Keele Instituut. Tallinn, 1995
- Roose, C. Kooli Folkloorkogumik. Avita, 2003. (kogumik ja CD-plaat)
- Pullerits, M. Kõik võib olla muusika. Koolibri, 1995
- Pullerits, M. Koolimuusika. Avita, 2004

I – IV klassi muusikaõpikud, õpetaja käsiraamatud ja töövihikud. Avita,
2002 – 2005

Õppeaine nimetus

PÄRIMUSMUUSIKA LUGU

Eesmärgid

Anda teadmisi eesti pärimuskultuurist ja -muusikast, naaberrahvaste pärimusmuusikast ning muusika ajalooliste protsesside seotusest pärimusmuusikaga. Aine toetab erialapilli õpinguid.

II TASE / 3. aasta - RAHVALAUL JA RAHVAKALENDER

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõtutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- maarahva kalender ja kalendritähtpäevad
- muud tavandisündmused
- tavandikombestik
- kombestikku kuuluvad laulud, mängud ja pillilood

3. Mõisted

maarahva kalender, tähtsamate tähtpäevade nimed ja kombestik

(näiteks: mihklipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, küünlapäev, vastlad, lihavõtted, jüripäev, jaanipäev), regilaul, riimiline laul, rahvapärane koraaliviis, laulumäng, ringmängulaul, tants

4. Nõuded

Õpilane oskab peast vähemalt üht iga tähtsama maarahva kombestikku kuuluvat laulu või lugu

5. Lisategevused

Soovitav on osaleda väljaspool õppetööd toimuvatel kalendritähtpäevade üritustel.

Programm võiks järgida reaalselt aasta käiku, suvised tähtpäevad võib liita õppeaasta algusesse või lõppu.

Külastada pärimuskultuuri sündmusi ja kontserte.

II TASE / 4. aasta - PÄRIMUSPILLID JA PÄRIMUSTANTSUD

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõtutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- eesti pärimuspillid, üldiselt nende ehitus ja ajalugu
- eesti pärimuslik pillimuusika
- eesti pärimustantsud ja nende põhiliigid, seotus pillide ajaloo

- üldiselt eesti kultuuris kasutatavad pillid, nende ehitus ja ajalugu seostatuna kultuuri ja eesti pärimuspillide ajalooga
- eesti kultuuriloo üldisem käsitlus

3. Mõisted

pärimuspill, pillide (ka rahvalikud) nimed, pillide ehitusdetailid, pillide liigitus (löök-, keel-, puhkpillid), pillimuusika liigitus vastavalt funktsioonile (kutsed, improvisatsioonid, tants, programmilised lood, lauluviisid, saade), tantsud (põhilised liigid labajalg, polka, reinlender ja valss), muud levinumad pillid (akordion, kitarri, klahvpillid jm), nende ehitus ja ajalugu, olulisemad eesti kultuurinähtused erinevatel ajaloo- perioodidel (ajalooline aeg, pärisorjus, ärkamisaeg, iseseisvus, nõukogude aeg, kaasaeg)

4. Nõuded

Õpilane:

- tunneb kuulmise ja välimuse järgi peamisi eesti pärimuslikke pille: kandle, torupill, viled, sarved, hiiu kannel, viiul, lõõtsad ja muid pille: akordion, kitarri, puhkpillid, harmoonium jne.
- tunneb põhilisemaid eesti pärimustantse (labajalg, polka, reinlender)

5. Lisategevused

- tantsuklubide ja muude pärimustantsu ürituste külastamine
- pilli- ja muusikamuuseumide, ajaloo ja koduloo muuseumide külastamine

III TASE / 5. aasta - NAABERRAHVASTE MUUSIKA

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited

toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõtutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- tähtsamad laulu- ja pillimuusika liigid ning tantsud järgnevalt nimetatud rahvastelt, nende sidemed ja mõjud eesti pärimusmuusikaga:
 - lähinaabrite pärimusmuusika: Läti, Leedu, Vene, Soome, Rootsi, Norra
 - meie kultuuriruumi mõjutanud Saksa pärimusmuusika
 - ülevaatlikult soome-ugri hõimurahvaste pärimusmuusika
- teiste tuntumate kultuuripiirkondade muusika, nagu keldi, ameerika (näiteks: inglise, prantsuse ja afro mõjud)
- võimaluse korral "muusikaekskursioonid" kaugematesse kultuuridesse (nagu Aafrika, indiaani, Aasia jne)

3. Mõisted

- valikuliselt pärimuspillide nimetusi (näiteks: kandle sugulaspillide nimetused, jm.)
- laulu ja tantsude nimetusi

4. Nõuded

Õpilane tunneb ära meie lähinaabrite ja muude oluliste kultuuripiirkondade pärimusliku muusika eredamaid näiteid

5. Lisategevused

Võimaluse korral tunnis käsitletavale teemale vastavate kontsertide ja õpitubade külastamine.

III TASE / 6. aasta - UUS PÄRIMUSMUUSIKA

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõttutasele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- pärimusmuusika areng 20. saj II poolel
- pärimusmuusika vastastikused mõjud jazz-, pop- ja rockmuusikaga Eestis
- pärimusmuusikale toetuv uuslooming
- maailmamuusika ja selle mõjud Eestis
- pärimusmuusika kasutamine eesti professionaalses kunstmuusikas
- ülevaatlilikult eesti süvamuusika ajalugu

3. Mõisted

- seadmine, teema, varieerimine, improviseerimine
- eri muusikakultuuride olulisemad mõisted

4. Nõuded

Õpilane mõistab autentse pärimusmuusika ja seatud muusika erinevuse tunnuseid, tunneb mõningaid eesti muusikakultuuri tähtsamaid teoseid

5. Lisategevused

Osalemine mõnel eesti muusika sündmusel, pärimusmuusika kõrval ka

muude muusikakultuuride kontserdil, kuuldu arutelu õpetajaga.

III TASE / 7. aasta - EUROOPA SÜVAMUUSIKA AJALUGU

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõttasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- põhilisemate ajalooliste stiilide tunnused ja tähtsamad esindajad ning olulisemad teosed
- seotus eesti süvamuusika ajalooga
- süvamuusika seotus pärimusmuusikaga

3. Mõisted

Peamised süvamuusika stiilid, nende vormide nimed ja neid esindavad heliloojad (vt. ka Nõuded)

4. Nõuded

- tunda mõisteid ja nähtusi: vaimulik muusika, ilmalik muusika, gregooriuse laul, polüfoonia, fuuga, süit, sümfoonia, sonaat, teema variatsioonidega, poeem, kammermuusika, orkestrimuusika, ooper, ballett

5. Lisategevused

süvamuusika kontsertide külastamine, kuuldu arutelu õpetajaga

PÄRIMUSMUUSIKAALASE KIRJANDUSE LOETELU

NB! Laulu puudutav õppematerjal on Laul ja Nooditundmine programmi juures.

Kirjandus:

Ariste, E. - Lokulaud. Eesti Rahva Muuseumi Aastaraamat 8/1932. Tartu 1934

Arro, E. - Eesti kannel. Eesti Muusika Kuukiri 1929:1

Barber, N.; Mure, M. – Muusikamaailm. Tallinn : Avita, [2000] [sisald.noote + CD]

Esko, A. - Mees "Weltmeisteriga" [: Akordionist Arnold Kask 60]. Kultuur ja Elu 1982:6

Esler, P. - Riidaja mehel on juubel [: Torupillimängija Johannes Taul 60]. Kultuur ja Elu 1982:7

Hiiemäe, M. (koost) - Eesti rahvakalender. 2. Tallinn, 1981 - Eesti rahvakalender. 3

Tallinn : Eesti Raamat, 1984 (Tallinn : Ühiselu)

- Eesti rahvakalender. 4. Tallinn, 1985

- Eesti rahvakalender. 5. Tallinn, 1991

- Eesti rahvakalender. 6. Tallinn, 1994

- Eesti rahvakalender. 7. Tallinn, 1995

- Eesti rahvakalender. VIII. Tallinn, 1999

Ilus, K. - Torupilli-Jussist ja torupillist [: Juhan Maaker]. Kultuur ja Elu 1961:1

Junts, E. - Aegade side [: Rõude küla pillimeestest ja külakapelist]. Kultuur ja Elu 1984:2

Järg, T. - Rahvaviiside korjamine ja Peeter Süda. Muusikalisi lehekülgi 4. Tallinn, 1987

Kuusk, E. - Cyrillus Kreek viisikogujana Läänemaal. Cyrillus Kreek 100. juubeliürituste koondkava. Tallinn, 1989

Laanepõld, N. - Orelid ja osjapillid, pasunad ja parmupillid. Muusikainstrumente Teatri- ja Muusikamuuseumis. Tallinn, 1972

- Laugaste, E. (koost / komment) - Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu [1]. Valitud tekste ja pilte. Tallinn, 1963
- Laugaste, E. (koost / komment) - Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu 2. Valitud tekste ja pilte. Tallinn, 1980
- Leichter, K. - Torupill eestlaste lemmikpill. Karl Leichter Valik artikleid. Tallinn, 1982
- Leisiö, T. (toim) - Setumaalta Harjumaale. A. O. Väisäneni tutkimusmatka Viroon vuonna 1913. Tampere, 1992. [sisald. noote]
- Liimets, A.; Rüütel, I (toim.) - Viulupalade muusikaline vorm eesti rahvatraditsioonis; Ars Musicae Popularis [6]. Tallinn, 1988 [sisald. noote]
- Loit, E. - Rahvapillid. Tallinn, 2000
- Lätt, S. (koost) - Eesti rahvakalender. 1. Tallinn, 1970
- Mandel, W. - Kui helises viul [: Mõntsi kapell]. Kultuur ja Elu 1973:10
- Ojamaa, T.; Rüütel, I. (koost ja toim) - Pärimusmuusika muutuvus ühiskonnas. 1. Tartu, 2002
- Pappel, K. - Kihnu viuldajate Mihkel Mäesi ja Theodor Saare mängutehnikast. Rahvaluule ja etnograafia. Noored filoloogias 1987:2. Tallinn, 1987
- Pulst, A. - Torupilli Juss ja teised [: Rahvapillimängijad]. Kultuur ja Elu 1973:7; 1973:8; 1973:9
- Pulst, A. - ...ja veel teised [: Rahvapillimängijad]. Kultuur ja Elu 1974:1; 1974:2
- Põldmäe, R. - Kultuuriloolisi vahelugemisi. Tallinn, 1979
- Põldmäe, R. - Rahvaloomingu, eriti rahvatantsu arengust Ida-Harju rannikul. Tartu, 1937
- Põldmäe, R.; Tampere, H. - Valimik eesti rahvatantse. Eesti Rahvaluule Arhiivi Toimetused 8. Tartu, 1938 [sisald. noote]
- Rahvatantsu uurimine: arhiivid, meetodid, teooriad. Sümpoosium. Viljandi, 1999
- Rannap, H. - Mäng ja laul eesti tares. Kultuur ja Elu: 1970:8
- Rannap, H. - Külatänav tantsuring, taeväär on torupill. Kultuur ja Elu: 1972:3
- Rannap, H. - Muusika eesti perekonnas ja rahvakoolis. Tallinn, 1972
- Raudkats, A. - Eesti rahvatantsud. Tartu: Postimees, 1926

- Raudkats, A. - Eesti rahvatantsu arenguloost. Kultuur ja Elu 1960:6
- Raun, V. - Vanad lõõtspillilood [: Lõõtspillimängija Leonhard Kuusksalu]. Kultuur ja Elu 1973:5
- Raun, V. - Pillimehevaim on sisse pandud vägev [: Lõõtspillimeister August Teppo]. Kultuur ja Elu 1975:8
- Roode, E. - Kannepill on kaunis pill. Kultuur ja Elu 1976:4
- Roode, E. - Eik Toivi [: Tallinna Muusikakooli kandleõpetaja Eik Toivi 75]. Kultuur ja Elu 1978:11
- Rössler, E. - Lagi käeulatuses [: Kandlemängija Erni Kasesalu]. Kultuur ja Elu 1982:10
- Rössler, E. - Mantlipärija [: Torupillimängija Ants Taul ja rahvamuusikarühm "Torupill"]. Kultuur ja Elu 1983:4
- Rössler, E. - Taimelava [: Rahvamuusikajuht Vello Tikerpalu ja Muhu 8-kl. Kooli rahvamuusikaorkester]. Kultuur ja Elu 1983:10
- Rössler, E. - "Pillipuu" ja "Perepill" [: Raidsalude pere- ja suguvõsa-kapellid]. Kultuur ja Elu 1984:7
- Rüütel, I.; Tampere, H.; Tampere, E. – Eesti rahvalaulu ja pillilugusid II. Teaduslik antoloogia. [Plaadikomplekt]; Tartu, 1974
- Rüütel, I. - Uusi andmeid eesti torupillist... ja Rootsi-Eesti kultuuri-suhetest XVIII saj. alguses. Teater. Muusika. Kino 1982:3
- Rüütel, I. (koost) - The folk music of Estonia. Eesti rahvamuusika antoloogia [Helisalvestis]
- Riia, 1986
- Rüütel, I. (toim) - Pärimusmuusika muutuvus ühiskonnas. 2. Tartu, 2004
- Sildoja, K. - Uus vana poogenpill. Muusika nr. 2003:5
- Tampere, H.; Tampere, E.; Kõiva, O. - Eesti rahvalaule ja pillilugusid. Teaduslik antoloogia. [Plaadikomplekt] Tallinn 1970
- Tampere, H., Tampere, E. Kõiva O. (koost) - Eesti rahvamuusika antoloogia = Anthology of Estonian traditional music [Helisalvestis] Tartu, 2003 [sisald. noote]
- Tampere, H.; Aassalu, H. (toim) - Eesti rahvatantsu ajaloost. Eesti NSV Rahvaloomingu Maja. Tallinn, 1962
- Tampere, H. - Mõningaid eestlaste etnilise ajaloo küsimusi suulise rahvaloomingu valgusel. Eesti rahva etnilisest ajaloost. Artiklite kogumik. Tallinn, 1956

- Tampere, H. - Eesti rahvapillid ja rahvatantsud. Tallinn: Eesti Raamat, 1975. [sisald. noote]
- Tampere, H. - Mart Saar kui rahvaviisiide koguja. Etnograafiamuuseumi Aastaraamat 29. Tallinn, 1976
- Teinbas, T. – Lõõtpillidest, lõõtspillimängust ja – mängijatest. Tallinn 1994 [sisald. noote]
- Taul, Ants - Eesti torupillist. Torupilli ehitusest ja valmistamisest, torupillimängu traditsioonidest. Heimtali sümposiooni materjale. Viljandi, 1999
- Tedre, Ü.; Tormis, V. - Regilaulik. Tallinn: Eesti Raamat, 1975 [sisald. noote]
- Toomi, U. - Valimik eesti rahvatantse. Tallinn, 1947 [sisald. noote]
- Tootsen, Ü. - Pillipuu [: Raidsalude perekapell]. Kultuur ja Elu 1974:6
- Torop, K. - Valimik XX sajandi I poole populaarseid seltskonnatantse. Etnograafia. Meie Repertuaar 1988:3. Tallinn, 1988 [sisald. noote]
- Torop, K. - Viron vakka. 105 virolaista kansantanssia. Tampere, 1991
- Torop, K. - Endisaegse Virumaa tantsuvõimalused ja tantsud. Ida-Virumaa rahvakultuurist. Tallinn, 1992
- Torop, K. - Kontratantsud. Tallinn, 1995
- Tõnurist, I. - Kannel Vepsamaast Setumaani. Soome-ugri rahvaste-muusikapärandid. Tallinn, 1977
- Tõnurist, I. - Pillimäng pole naiste näputöö. Kultuur ja Elu 1977:8
- Tõnurist, I. - Koosmängust eesti rahvapillimuusikas. Eesti talurahva majanduse ja olme arenguhooni 19. ja 20. sajandil. Tallinn, 1979
- Tõnurist, I. - Hüüa, pilli, laula, pilli! Emakeele lätteil 3. Kogumik VEKSA kolmanda kultuuriseminari materjale. Tallinn, 1982
- Tõnurist, I. - Eesti külamuusikud sajandivahetusel. Eesti külaelu arenguhooni. Tallinn, 1985
- Tõnurist, I. - Mida teati Peterburis eesti kandlest. Rahvasuust kirjapanekuni. Uurimusi rahvaluule proosaloomingust ja kogumisloost. Tallinn, 1985
- Tõnurist, I. - Eesti ja Pihkvamaa etnomuusikalised suhted. Lähedalt ja kaugelt. Emakeele Seltsi Aastaraamat 31.1985. Tallinn, 1987
- Tõnurist, I. - Harjumaa rahvapillid. Harju kärjad. 2.-3. juulil Saue. Tallinn, 1988

Tõnurist, Igor - Pillid ja pillimäng Eesti külaelus. Tallinn, 1996
Tõnurist, I. - Torupillimuusika erinevad kõlad. Muusikaleht 1997:6
Tõnurist, I. - Eesti rahvapillimehed Peipsitagusest Siberini. Eesti kultuur
võõrsil: Loode-Venemaa ja Siberi asundused. Tartu, 1998
Tõnurist, I. - "Eesti valss" kodumaa tunnuseks? Eestlane ja tema maa.
Tallinn, 2000
Tõnurist, I. - Harju keskmine? Palun tantsima! Rahvast, luulest ja mere-
tuulest. Harjumaa uurimusi 5. Keila, 2000
Tõnurist, I. – Estonskije narodnõje muzõkálnõje instrumentõ. Talmar
& Põhi Kirjastus, 2004 [sisald. noote + CD-plaat]
Veenre, Margus - Meie pillid kõigi rõõmuks. Tallinn, 1999
Viires, A.; Vunder, E. (koost ja toim) - Eesti rahvakultuur. Tallinn, 1998
Viires, A. (toim) - Eesti rahvakultuuri leksikon. Tallinn, 2000

Noodid:

Allikas, T. - Labajala walsid wiulile. Viljandi, 1905
Jürvetson, J. - Eesti walssid wiulile. Kõige ilusamad pillilood, wiuli,
sarwe ja torupilli järele ülesse kirjutatud J. Jürvetson. Viljandi, 1910
Karras, P. – Kuuekeelne kannel. Noodikogu. Viljandi 2001
Nurk, A. (toim) - Mängutükke külakapellidele II Tallinn, 1979
Nurk, A. (koost.) – Mängutükke külakapellidele III. Tallinn, 1987
Roode, E.; Tõnurist, I. (koost) - Vanu ja uusi kandlepalu. Tallinn, 1973
Rüütel, I. (toim) – Eesti rahvapillilood I. Meie repertuaar 1989:4
Sildoja, K. – Pärnuma viiuldajad. Esimene. Viljandi 1997 [+ kasett]
Sildoja, K. – Pärnuma viiuldajad. Teine. Viljandi 1998 [+ kasett]
[Torop, K.] Viron vakan sävelmistö. Tampere: Suomalaisen
Kansantanssin Ystävät, 1991 Tõnurist, I.; Nurk, A. - Mängutükke
külakapellidele 1. Tallinn 1975
Eesti walssid wiulile. Kõige ilusamad pillilood wiuli, sarwe ja torupilli
järele üleskirjutatud J. Jürvetson. Viljandi 1910
Vinter, Ü. - Perepill 1. Tallinn 1988

www.rahvakultuur.edu.ee

www.folklore.ee/muusika

www.rahvamuusika.ee

Sisukord

SISSEJUHATUSEKS	5
KOHALIKU OMAVALITSUSE HUVIALAKOOI / MUUSIKAKOOI ÜLERIIGILINE PÄRIMUSMUUSIKA NÄIDISÖPPEKAVA	9
I Õppekava eesmärk	9
II Õppekava ülesehitus	9
III Õppeplaan	11
IV Ainete kirjeldused	11
1. Eriala	11
2. Koosmäng	11
3. Laul ja nooditundmine	12
4. Pärimusmuusika lugu	12
5. Lisapill	12
V Metoodilised põhialused	12
VI Sooritused	13
VII Pärimusmuusika näidisainekavad	15
PÄRIMUSMUUSIKA AINEKAVAD	16
VÄIKEKANDEL	17
KANDLEKALENDER	22
RAHVAKANDEL	24
HIIU KANDEL	30
PÄRIMUSMUUSIKA VIIUL	38
PÄRIMUSMUUSIKA PUHKPILLID	47
PLOKKFLÖÖT	47
TORUPILL	53
PIKKVILE	57
LÕÕTS	61
PÄRIMUSMUUSIKA AKORDION	68
KOOSMÄNG	81
LAUL JA NOODITUNDMINE	86
PÄRIMUSMUUSIKA LUGU	96
PÄRIMUSMUUSIKAALASE KIRJANDUSE LOETELU	103

Kaane sisekül

2005

